

सामुदायिक कृषि सहायक
Community Agriculture Assistant

छोटो अवधिको पाठ्यक्रम
(दक्षतामा आधारित)

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पाठ्यक्रम विकास तथा समकक्षता निर्धारण महाशाखा
सानोठिमी, भक्तपुर
२०७९ (2022 AD)

विषय सूची

परिचय:	1
लक्ष्य:	1
उद्देश्य:.....	1
पाठ्यक्रम विवरण र संरचना:.....	1
पाठ्यक्रमको विशेषता:.....	1
तालिम अवधि:	1
लक्षित समूह:.....	1
लक्षित स्थान:.....	1
प्रशिक्षार्थी संख्या:	1
प्रशिक्षणको भाषा:	2
प्रशिक्षार्थी उपस्थिति:	2
प्रवेश मापदण्ड:	2
प्रशिक्षकको योग्यता:.....	2
प्रशिक्षक-प्रशिक्षार्थीको अनुपात:	2
प्रशिक्षणका माध्यम र सामग्री:	2
प्रशिक्षण विधि:	2
प्रशिक्षार्थी मूल्यांकन:	2
प्रशिक्षार्थी मूल्याङ्कन ग्रेड निर्धारण:	3
प्रमाण-पत्र प्रदान:.....	3
सीप परीक्षणको व्यवस्था:	3
प्रशिक्षण सम्बन्धी सुझाव:	3
पाठ्यक्रम कार्यान्वयनको लागि सुझाव:	3
पाठ्यक्रम संरचना (Curriculum Structure):	4
मोड्युल क्रम Module Sequence:	5
मोड्युल १: परिचय Introduction.....	7
मोड्युल २: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health	9
मोड्युल ३: उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development.....	18
मोड्युल ४: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management.....	22
मोड्युल ५: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure and Fertilizer Management	33
मोड्युल ६: बाली उत्पादन Crop Production.....	46
मोड्युल ७: फलफुल उत्पादन Fruits Production.....	52
मोड्युल ८: सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन Irrigation and Drainage Management	62
मोड्युल ९: रोगकीरा व्यवस्थापन Pests Management.....	67
मोड्युल १०: बजारीकरण तथा प्रचार प्रसार Marketing and Extension	76
परियोजना	83
औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू Tools, Equipment and Materials	85
आवश्यक स्टेसनरीहरू Stationaries	88
पूर्वाधार तथा सुविधाहरू Infrastructure and Facilities	89
आभार Acknowledgements.....	90

परिचय:

यो पाठ्यक्रम दक्षतामा आधारित पाठ्यक्रम (Competency-based Curriculum) हो। यस पाठ्यक्रमले प्रशिक्षकहरूलाई सम्बन्धित पेशाको लागि आवश्यक पर्ने आधारभूत ज्ञान तथा सीपहरू प्रदर्शन तथा प्रशिक्षण गर्न र प्रशिक्षार्थीहरूलाई व्यक्तिगत एवम् औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरूको सुरक्षालाई पहिलो प्राथमिकता दिएर प्रयोगात्मक अभ्यास मार्फत सीप प्राप्त गर्न र दक्ष हुन मार्ग निर्देशन प्रदान गर्दछ। यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर सञ्चालित तालिम कार्यक्रमबाट उत्पादित जनशक्ति सम्बन्धित पेशाको लागि आवश्यक पर्ने सीपहरूमा दक्षता हासिल गरेर अथवा आफूसँग भएका परम्परागत सीप र ज्ञानलाई समेत नवीनतम प्रविधि अनुसार सुधार गरी बजार सान्दर्भिक सक्षम पेशाकर्मीको रूपमा स्वरोजगार हुन अथवा सम्बन्धित उद्योग व्यवसायमा रोजगारी प्राप्त गर्न समर्थ हुनेछन्।

लक्ष्य:

सम्बन्धित क्षेत्रमा सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गरी रोजगारी तथा स्वरोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्ने।

उद्देश्य:

यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर सञ्चालित तालिम कार्यक्रमको अन्तमा प्रशिक्षार्थीहरूले निम्न कार्यहरू गर्न सक्नेछन्:

- पेशागत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा व्यवस्थापन गर्न
- नर्सरी व्यवस्थापन गर्न
- माटो तथा मल व्यवस्थापन गर्न
- वाली उत्पादन गर्न
- फलफूल उत्पादन गर्न
- सिचाई तथा निकास व्यवस्थापन गर्न
- रोगक्रिया व्यवस्थापन गर्न
- बजारिकरण तथा प्रचार प्रसार गर्न
- व्यावसायिक योजना बनाउन
- रोजगार तथा स्वरोजगार भई सीपलाई श्रमसँग आवद्ध गर्न

पाठ्यक्रम विवरण र संरचना:

यो पाठ्यक्रम सामुदायिक कृषि सहायक (Community Agriculture Assistant) ले सम्पादन गर्ने कार्यमा आधारित छ र उक्त कार्यहरूलाई विभिन्न मोड्युलहरूमा समावेश गरिएको छ। यस पाठ्यक्रमले प्रशिक्षार्थीहरूलाई आफ्नो आवश्यकता र सहजता अनुरूपका मोड्युल/हरू मात्र अध्ययन गर्ने सुविधा पनि प्रदान गर्दछ। साथै यसमा व्यक्तिगत सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी मोड्युल र उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी मोड्युल पनि समावेश गरिएको छ (पाठ्य संरचना हेर्नुहोस्)।

पाठ्यक्रमको विशेषता:

यो पाठ्यक्रम दक्षतामा आधारित पाठ्यक्रम भएकोले यसमा प्रशिक्षार्थी केन्द्रित सिकाइलाई अनिवार्य गर्दछ। यस पाठ्यक्रमको ८० प्रतिशत समय सीप सिकाइमा र २० प्रतिशत समय सैद्धान्तिक ज्ञानको लागि छुट्याइएको छ। तसर्थ, यस पाठ्यक्रमको जोड पाठ्यक्रममा समावेश गरिएको सीपहरू प्रदान गर्न वा सिकाउनमा हुनेछ।

तालिम अवधि:

१६० घण्टा

लक्षित समूह:

- औपचारिक प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा र तालिम प्राप्त गर्न इच्छुक युवाहरू
- वेरोजगार युवाहरू

लक्षित स्थान:

यस पाठ्यक्रम बमोजिम तालिम कार्यक्रम सञ्चालन हुन सक्ने कुनै पनि स्थान

प्रशिक्षार्थी संख्या:

एक समूहमा अधिकतम २० जना

प्रशिक्षणको भाषा:

प्रशिक्षणको भाषा नेपाली हुनेछ। यद्यपी, छलफल स्थानीय भाषामा र प्राविधिक शब्दावलीहरू (Technical Terminologies) अंग्रेजीमा उल्लेख हुन सक्नेछन्।

प्रशिक्षार्थी उपस्थिति:

तालिम अवधिभर प्रशिक्षार्थीको उपस्थिति प्रत्येक मोड्युलमा कम्तीमा ९०% पुगेको हुनु पर्नेछ अन्यथा प्रमाणपत्र पाउन योग्य मानिने छैन।

प्रवेश मापदण्ड:

निम्न आधार पूरा गरेका व्यक्तिहरू यस तालिममा प्रवेश पाउनेछन्।

- आधारभूत शिक्षा (८ कक्षा) उत्तिर्ण र १८ वर्ष उमेर पुगेका नागरिकहरू।
- सञ्चालित प्रवेश परीक्षा उत्तीर्ण गरेका व्यक्तिहरू।

प्रशिक्षकको योग्यता:

- सम्बन्धित विषयमा डिप्लोमा तथा प्रमाणपत्र तह अथवा राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिबाट न्यूनतम तह ३ अथवा सो सरहको डिग्री प्राप्त गरी १ वर्षको प्रशिक्षण अनुभव हासिल गरेको र कम्तिमा १ हप्ताको प्रशिक्षक प्रशिक्षण (Training of Trainers) तालिम प्राप्त; अथवा
- सम्बन्धित विषयमा प्रि-डिप्लोमा तह अथवा राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिबाट न्यूनतम तह २ अथवा सो सरहको डिग्री प्राप्त गरी ३ वर्षको प्रशिक्षण अनुभव हासिल गरेको र कम्तिमा १ हप्ताको प्रशिक्षक प्रशिक्षण (Training of Trainers) तालिम प्राप्त;

प्रशिक्षक-प्रशिक्षार्थीको अनुपात:

- प्रयोगात्मक कक्षाको लागि अनुपात १:१०
- सैद्धान्तिक कक्षाको लागि अनुपात १:२०

प्रशिक्षणका माध्यम र सामग्री:

प्रभावकारी प्रशिक्षण तथा प्रदर्शनका लागि आवश्यक सामग्रीहरू:

- हातेपुस्तिका (Handsout), रुजु सूची (Checklist)
- डिस्प्ले नमूनाहरू, फिल्म चार्ट, पोष्टर, बोर्ड
- श्रव्यदृश्य सामग्री, मल्टिमिडिया प्रोजेक्टर
- कम्प्युटरमा आधारित प्रशिक्षण सामग्री (इन्टरनेटमा उपलब्ध शिक्षण सामग्री, अन्तरक्रियात्मक भिडियो)
- वास्तविक वस्तु (Real Object)

प्रशिक्षण विधि:

यस पाठ्यक्रममा आधारित रहेर तालिम सञ्चालन गर्दा वयस्क सिकाइ रणनीति अवलम्बन गरिनेछ र प्रशिक्षणको क्रममा उदाहरणयुक्त व्याख्या (Illustrated Talk), छलफल (Discussion), प्रदर्शन (Demonstration), समूह कार्य (Teamwork), निर्देशित अभ्यास (Guided Practice), एकल अभ्यास (Individual Practice), लगायत नविनतम प्रशिक्षण विधिहरू प्रयोग गरिनेछ।

प्रशिक्षार्थी मूल्यांकन:

- प्रशिक्षार्थीहरूले प्राप्त गरेको सीपको मूल्यांकन सम्बन्धित प्रशिक्षकले नियमित रूपमा गर्नुपर्नेछ।
- प्रशिक्षार्थीहरूले सिकेको सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञानको मूल्यांकन सम्बन्धित प्रशिक्षकले मौखिक वा लिखित परीक्षाद्वारा गर्नुपर्नेछ।
- प्रशिक्षार्थी सफल हुन प्रत्येक मोड्युलको प्रयोगात्मक र सैद्धान्तिक दुबै मूल्यांकन गरी कम्तीमा ६० प्रतिशत अंक प्राप्त गर्नुपर्नेछ।
- प्रत्येक मोड्युलमा कम्तिमा १ वटा आन्तरिक मूल्यांकन र तालिमको अन्तमा एउटा प्रयोगात्मक र सैद्धान्तिक परीक्षा सम्बन्धित संस्थाले नै लिनुपर्नेछ।
- प्रवेश परीक्षा तोकिए बमोजिम अथवा सम्बन्धित संस्थाले नै सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

प्रशिक्षार्थी मूल्याङ्कन ग्रेड निर्धारण:

क्र.सं.	उपलब्धि प्रतिशत	स्तरीकृत अङ्क	अक्षरमा उपलब्धिस्तर	उपलब्धि स्तरको व्याख्या
१	९० र सोभन्दा माथि	४.०	A+	सर्वोत्तम (Outstanding)
२	८० र सोभन्दा माथि ९० भन्दा कम	३.६	A	अत्युत्तम (Excellent)
३	७० र सोभन्दा माथि ८० भन्दा कम	३.२	B+	उत्कृष्ट (Very Good)
४	६० र सोभन्दा माथि ७० भन्दा कम	२.८	B	उत्तम (Good)
५	६० भन्दा कम	-	NG	अवर्गीकृत (Not Graded)

प्रमाणपत्र प्रदान:

यो पाठ्यक्रम अनुसार सञ्चालित तालिम सफलतापूर्वक सम्पन्न गर्ने प्रशिक्षार्थीहरूलाई सम्बन्धित तालिम दिने संस्थाले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ। प्रशिक्षार्थीले पाठ्यक्रममा उल्लेख भए बमोजिम मोड्युल क्रम (Module Sequence) अनुसारका केही मोड्युलहरूमात्र सफलतापूर्वक सम्पन्न गरेमा पनि प्रशिक्षार्थीले दिएको निवेदनको आधारमा उक्त मोड्युलहरू उल्लेख गरी सम्बन्धित तालिम दिने संस्थाले प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछ।

सीप परीक्षणको व्यवस्था:

यो तालिम सफलतापूर्वक सम्पन्न गरी प्रमाणपत्र प्राप्त गरेका प्रशिक्षार्थीहरूले राष्ट्रिय सीप परीक्षण समितिद्वारा निर्धारण गरिएको मापदण्ड पूरा गरेमा सम्बन्धित पेशाको तह १ को सीप परीक्षण परीक्षामा सहभागी हुन सक्नेछन्।

प्रशिक्षण सम्बन्धी सुझाव:

१. प्रशिक्षण पूर्व पाठ्यक्रम पूर्णरूपमा अध्ययन गरी पाठयोजना तयार गर्ने, गराउने।
२. प्रश्नोत्तर सत्र (Question Answer session) को व्यवस्था गर्ने।
३. ८० प्रतिशत समय अभ्यासको लागि छुट्याउने।
४. पाठ्यक्रमको बारेमा प्रशिक्षार्थीहरूलाई जानकारी गराउने।
५. प्रशिक्षार्थी स्पष्ट नहुन्जेलसम्म प्रशिक्षकले सैद्धान्तिक विषयवस्तुलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट प्रशिक्षण गर्ने र सीप प्रदर्शन गर्ने।
६. सिकारुलाई सीप अभ्यास गर्नु पूर्व व्यक्तिगत स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, औजार, उपकरण प्रयोग तथा सुरक्षा अनिवार्य र सुनिश्चित गर्ने, गराउने।
७. एकल अभ्यास पूर्व पर्याप्त निर्देशित अभ्यास (Guided Practice) गर्ने, गराउने।
८. प्रशिक्षार्थीहरूलाई अन्तर्क्रिया गर्न प्रोत्साहित गर्ने।
९. प्रशिक्षार्थी केन्द्रित सिकाइ पद्धति अवलम्बन गर्ने।
१०. प्रशिक्षार्थीहरूलाई पर्याप्त सिकाइ सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने।
११. प्रशिक्षण तथा अभ्यासको समयमा हर समय प्रशिक्षक उपलब्ध हुने।
१२. प्रशिक्षार्थीहरूलाई नियमित उपस्थितिको लागि प्रोत्साहन गर्ने र उनीहरूको हाजिर अभिलेख राख्ने।
१३. अभ्यासको क्रममा आवश्यकता अनुसार पृष्ठपोषण दिने।
१४. सिकारुले स्वतन्त्र ढङ्गबाट सीप सम्पादन गर्न सक्ने सुनिश्चित गर्ने, गराउने।
१५. सिकारुले सीप सिकाइको क्रममा उत्पादन गरेको बस्तु भए त्यसको मूल्याङ्कन गर्ने, गराउने।
१६. तालिममा हरित टिभिइटी (Green TVET) र प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगार सीपहरू (Communication Skills, Thinking Skills, Interpersonal Skills, Technology and Information Technology Skills, Planning and Resource Management Skills and Personal Qualities) तथा लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशिकरणको समेत विकास र कार्यान्वयन हुने गरी कार्य गर्ने, गराउने।

पाठ्यक्रम कार्यान्वयनको लागि सुझाव:

- सम्बन्धित तालिम प्रदायक संस्था र तालिम कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्ने आधिकारिक निकायबाट नियमित अनुगमन गर्ने र पाठ्यक्रम कार्यान्वयन भएको सुनिश्चित गर्ने।

- सम्बन्धित तालिम प्रदायक सस्थाले रोजगारदाता तथा अन्य सरोकारवालाहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरी प्रशिक्षार्थीहरूको रोजगार तथा स्व-रोजगारको लागि सहजिकरण गर्ने।
- प्रशिक्षार्थीहरूलाई रोजगार तथा स्व-रोजगार सम्बन्धी परामर्श प्रदान गर्ने, गराउने।
- प्रशिक्षार्थीहरूको आवश्यक व्यक्तिगत विवरण, रोजगार/स्वरोजगारको अवस्था आदिको अभिलेख राख्ने र नियमित अद्यावधिक गर्ने।
- पाठ्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा तोकिए बमोजिमको कार्य सम्पादन क्षमतामा नकारात्मक असर नपर्ने गरी आवश्यकता अनुसार पाठ्यक्रममा सुधार गर्न सकिनेछ र आवश्यकता अनुसार थप सीप प्रदान गर्न सकिनेछ।
- सरोकारवालाहरूले पाठ्यक्रम सुधारको लागि सम्बन्धित निकाय (पाठ्यक्रम विकास तथा समकक्षता निर्धारण महाशाखा, प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम परिषद्) मा औपचारिक रूपमा पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने।

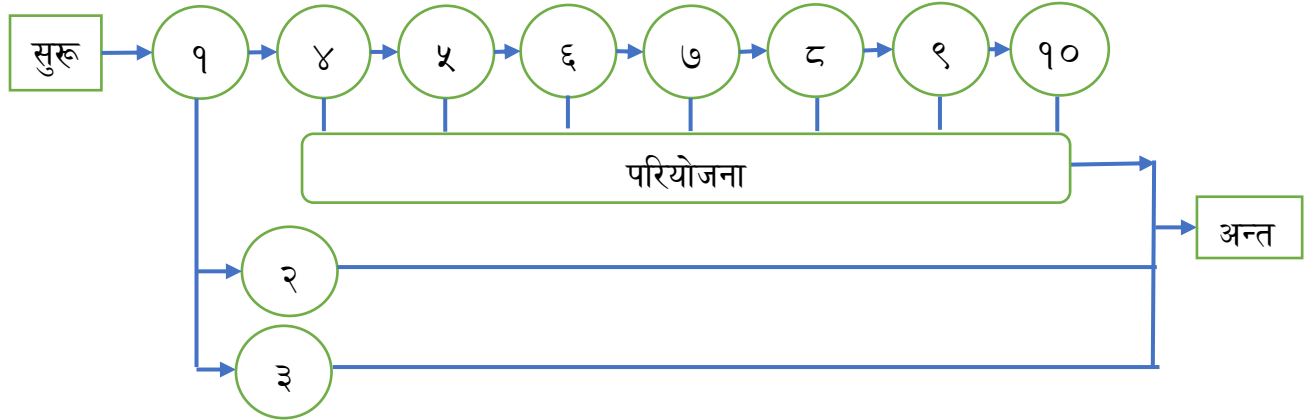
पाठ्यक्रम संरचना (Curriculum Structure):

पेशा Occupation: वरिष्ता Barista
समय (Duration): सैद्धान्तिक ४१.५ घण्टा + व्यावहारिक ११८.५ घण्टा = १६० घण्टा

मोड्युल #	शिर्षक	स्वभाव	सैद्धान्तिक (सै)	व्यावहारिक (व्या)	जम्मा
मोड्युल १	परिचय Introduction	सै	१०.०	-	१०.०
मोड्युल २	पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health	सै + व्या	४.०	१२.०	१६.०
मोड्युल ३	उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development	सै + व्या	३.०	११.०	१४.०
मोड्युल ४	नर्सरी व्यवस्थापन	सै + व्या	४.५	११.५	१६.०
मोड्युल ५	माटो तथा मल व्यवस्थापन	सै + व्या	५.५	१८.५	२४.०
मोड्युल ६	वाली उत्पादन	सै + व्या	२.०	१०.०	१२.०
मोड्युल ७	फलफूल उत्पादन	सै + व्या	४.०	११.०	१५.०
मोड्युल ८	सिचाई तथा निकास व्यवस्थापन	सै + व्या	२.०	६.०	८.०
मोड्युल ९	रोगकिरा व्यवस्थापन	सै + व्या	३.५	११.५	१५.०
मोड्युल १०	बजारिकरण तथा प्रचार प्रसार	सै + व्या	२.५	६.५	९.०
		जम्मा	४१.५	११८.५	१६०
परियोजना					२२.०
परियोजना	दिइएको क्षेत्रफलमा गोलभेडा खेती गर्ने				२२.०
		जम्मा			१६०

मोड्युल क्रम Module Sequence:

प्रस्तुत मोड्युल क्रमले पाठ्यक्रममा मोड्युल १ बाट सुरु हुने १० मोड्युलहरू छन् भनी संकेत गर्छ। एकपटक मोड्युल १ पूरा भएपछि, प्रशिक्षार्थीहरू क्रमबद्ध रूपमा मोड्युल ४, ५, ६, ७, ८, ९ र १० मा जान सक्नेछन्। मोड्युल २ र मोड्युल ३ लाई मोड्युल १ पश्चात समानान्तर रूपमा आवश्यकता अनुसार लागू गर्न सकिनेछ। परियोजना मोड्युल ४ सँगै सुरु गर्न गराउन सकिनेछ। प्रशिक्षार्थीहरूले निर्धारित मोड्युलहरू एउटै तालिम कार्यक्रमको अवधिमा अथवा तालिम कार्यक्रमको उपलब्धता, प्रशिक्षार्थीको आफ्नो आवश्यकता र सहजता अनुरूप फरक-फरक समयमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यक्रममा समेत सहभागी भै प्रशिक्षित हुन सक्नेछन्।

मोड्युल १
पेशागत परिचय
Occupation Introduction

मोड्युल १: परिचय Introduction

विवरण (Description): यस मोड्युलमा पेशाको विषयमा र गर्नपर्ने कार्यहरूको संक्षिप्त जानकारी, पेशाको मर्यादा, पेशामा रहेर “गर्न हुने” र “गर्न नहुने” कार्यहरू र प्रयोग हुने आवश्यक औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सम्बन्धी आधारभूत विषयवस्तुहरू सम्बन्धी ज्ञान तथा सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू पेशाको विषयमा र यस पेशा अन्तर्गत गर्नपर्ने कार्यहरू, पेशाको मर्यादा, पेशामा रहेर “गर्न हुने” र “गर्न नहुने” कार्यहरू र प्रयोग हुने औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरूको बारेमा जानकार हुनेछन्।

विषयवस्तु

१. पेशाको पृष्ठभूमी, परिभाषा, कार्यक्षेत्र, महत्व र सम्भावनाबारे जानकारी।
२. पेशाको मर्यादा, पेशामा रहेर “गर्न हुने” र “गर्न नहुने” कार्यहरूको बारेमा जानकारी।
३. पेशा अन्तर्गत गरिने कार्यहरूको बारेमा संक्षिप्त जानकारी।
४. पेशामा प्रयोग हुने औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरूको परिचय तथा पहिचान

समय (Duration): १० घण्टा

मोड्युल २
पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य
Occupational Safety and Health

मोड्युल २: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

विवरण (Description): यस मोड्युलमा पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यक ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले व्यक्तिगत सुरक्षाको खतराका कारणहरू व्याख्या गर्न, व्यक्तिगत साथै औजार, उपकरण, सामग्री, कार्यस्थल र वातावरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्न र कार्यस्थलमा आधारभूत प्राथमिक स्वास्थ्य-सेवा प्रदान गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: <ol style="list-style-type: none"> व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्ने Maintain Personal hygiene व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने Use Personal Protective Equipment (PPE) कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने Ensure Workplace safety औजार र उपकरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने Ensure Tools and Equipment safety आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने Protect from Fire Hazard प्राथमिक उपचार गर्ने Provide Basic First-aid Service कार्यस्थलको फोहर व्यवस्थापन गर्ने Manage Workplace Garbage
समय (Duration): सैद्धान्तिक ४ घण्टा + व्यावहारिक १२ घण्टा = १६ घण्टा

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health
Task: १ व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्ने Maintain Personal hygiene
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने। व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्न: <ul style="list-style-type: none"> नियमित स्नान गर्ने। नियमित मुख धुने र अनुहार सफा राख्ने। नियमित सावुन पानी वा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने। नियमित नङ्ग काट्ने र सफा गर्ने। आवश्यकता अनुसार कपाल काट्ने, कोर्ने र मिलाउने। तोकिए बमोमिम सफा कपडा लगाउने। कामको प्रकृति अनुरूप मिल्ने भए मात्र गरगहना, सजावट तथा सुगन्धित सामग्रीहरू प्रयोग गर्ने। कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): व्यक्तिगत सरसफाई सम्बन्धी मापदण्ड</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): व्यक्तिगत सरसफाई कायम गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> पेशाको लागि निर्धारित व्यक्तिगत सरसफाई मापदण्ड अपनाएको सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको। 	<p>व्यक्तिगत सरसफाई:</p> <ul style="list-style-type: none"> परिचय र आवश्यकता मापदण्ड सरसफाई गर्न प्रयोग हुने सामग्रीहरूको पहिचान र प्रयोग सम्बन्धी जानकारी ग्रुमिङ (Grooming) सम्बन्धी जानकारी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

व्यक्तिगत सरसफाई सम्बन्धी मापदण्ड र मापदण्ड बमोजिमका औजार, उपकरण र सामग्रीहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- नङ्ग टोक्ने, नाक कोट्याउने, कान कोट्याउने, जथाभावी चिलाउने जस्तो कार्य नगर्ने।
- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: २ व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने। Use Personal Protective Equipment (PPE)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने।</p> <p>२. व्यक्तिगत सरसफाई गर्ने।</p> <p>३. काम गर्दा तोकिएको पोशाक लगाउने</p> <p>४. यस पेशाको लागि निर्धारण गरिएको व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण संकलन गर्ने।</p> <p>५. कामको प्रकृति अनुसार निम्न तथा यस पाठ्यक्रमको व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण सूचीमा उल्लेख गरिएका व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू प्रयोग गर्ने।</p> <p>क. नेत्र रक्षक उपकरण (Eye protectors)</p> <p>ख. श्रवण रक्षक उपकरण Hearing protectors</p> <p>ग. स्वासयन्त्र (Respiratory protector)</p> <p>घ. खुट्टा रक्षक उपकरण Foot</p> <p>ङ. हात रक्षक उपकरण Hand</p> <p>च. टाउको रक्षक उपकरण Head</p> <p>छ. शरीर रक्षक कपडा Clothing</p> <p>६. कामको प्रकृति अनुसार कपाल नअल्झिने गरी व्यवस्थित गर्ने।</p> <p>७. कार्य समाप्त भए पछि प्रयोग गरिएका व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।</p> <p>८. कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।</p>	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थलसम्बन्धित पेशाको लागि निर्धारित व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको सूची र मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यचरणहरू क्रमिक रूपमा सम्पादन भएको।व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू निर्धारित सूची र मापदण्ड बमोजिम प्रयोग गरिएकोसुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको।कार्यसम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>व्यक्तिगत सुरक्षा सम्बन्धी उपकरण (PPE):</p> <ul style="list-style-type: none">परिचय, प्रकार, पहिचान र मापदण्ड बमोजिम प्रयोगदुर्घटनाका कारणहरूसुरक्षा र सावधानीहरूउपकरणको सरसफाई विधिउपकरणको भण्डारण विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

निर्धारित व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणको सूची र मापदण्ड, सूची बमोजिमका व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- काम गर्दा असुरक्षाका कारकहरू जस्तै कस्सिएको वा ज्यादै खुकुलो कपडा नलगाउने।
- कामबाट ध्यान हटाउने कारकहरू जस्तै मोबाइल फोनको प्रयोग नगर्ने।
- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ३ कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने Ensure Workplace Safety

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">आवश्यक जानकारी लिने।आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्ने।कार्यस्थल सुरक्षाको सुनिश्चितताको लागि:<ul style="list-style-type: none">कार्यस्थल सफा राख्ने (Neat & tidy)कार्यस्थलको भुँडो नचिप्लिने र चिल्लो रहित (Non Slippery & Non-Oily) भएको सुनिश्चित गर्ने।कार्यस्थलमा प्रयोग गरिने औजारहरू व्यवस्थित ढंगले राख्ने।उपकरणहरूलाई आवश्यकता अनुसार सुरक्षा घेरा भित्र राख्ने।सुरक्षा सम्बन्धी संकेत तथा सुरक्षा चिन्हहरू सवैले देखिने र प्रष्ट बुझिने गरी राख्ने।प्रकाश र भेन्टिलेशनको पर्याप्त व्यवस्था भएको सुनिश्चित गर्ने।कार्यस्थलमा भएको दुर्घटना र सुरक्षा सम्बन्धी घटनाहरू सम्बन्धित निकायमा रिपोर्ट गर्ने।प्रयोग गरिएका औजार तथा उपकरण सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थलकार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड पालना गरिएकोसुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको।कार्यसम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>कार्यस्थलको सुरक्षा सुनिश्चितता:</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्डकार्यस्थल सफा राख्ने विधिऔजार र सामग्रीहरूको भण्डारण प्रकृयासुरक्षा घेराको परिभाषा र प्रयोग तथा महत्वसुरक्षा सम्बन्धी संकेत तथा जानकारीकार्य सम्पादनमा प्रकाश र भेन्टिलेशनको महत्वदुर्घटना सम्बन्धी सामान्य कानूनी जानकारी

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कार्यस्थल सुरक्षा मापदण्ड, मापदण्ड बमोजिमका कार्यस्थल सुरक्षाका सामग्रीहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ४ औजार र उपकरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने Ensure Tools and Equipment Safety

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">आवश्यक जानकारी लिने।आवश्यक औजार, उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।व्यक्तिगत सरसफाई कायम राख्ने।औजार तथा उपकरणहरू नियमित मर्मत-सम्भार गरिएको सुनिश्चित गर्ने।औजार र उपकरण सुरक्षाको सुनिश्चितताको लागि:<ul style="list-style-type: none">औजार तथा उपकरणहरू नियमित मर्मत-सम्भार गरिएको सुनिश्चित गर्ने।चालु अवस्थामा रहेको औजार मात्र प्रयोग गर्ने।चालु अवस्थामा रहेको र पार्टपुर्जाहरू ठिक भएका उपकरणहरू मात्र प्रयोग गर्ने।निर्दिष्ट कार्यको लागि उपयुक्त औजारको मात्र प्रयोग गर्ने।उपकरणहरूलाई आवश्यकता अनुसार सुरक्षा घेरा भित्र राख्ने।प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थलऔजार तथा उपकरण सुरक्षा मापदण्ड <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): औजार उपकरणको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">औजार तथा उपकरण सुरक्षा मापदण्ड प्रयोग गरिएको।औजार तथा उपकरणहरू नियमित मर्मत-सम्भार गरिएको सुनिश्चित गरिएको।औजार तथा उपकरणहरू प्रयोग गर्दा सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको।कार्यसम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>औजार उपकरण सम्बन्धी कार्य:</p> <ul style="list-style-type: none">औजार उपकरणहरूको सुरक्षा मापदण्डऔजार तथा उपकरणहरू मर्मत-सम्भारऔजार र सामग्रीहरूको भण्डारण

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औजार तथा उपकरण सुरक्षा मापदण्ड, व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment), पेशागत कार्यको लागि आवश्यक पर्ने औजार तथा उपकरणहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार उपकरणहरू प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (PPE) प्रयोग अनिवार्य गर्ने।
- कार्यस्थलमा सूतीजन्य तथा मादक पदार्थ सेवन निषेध गर्ने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ५ आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने। Provide Fire Safety

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">आवश्यक जानकारी लिने।आवश्यक औजार उपकरण तथा सामग्रीहरू संकलन गर्ने।आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्न:<ul style="list-style-type: none">आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड अध्ययन गर्ने।अत्याधिक प्रज्वलनशील पदार्थहरूलाई मापदण्ड बमोजिम व्यवस्थापन गर्ने।फायर सेफ्टी उपकरणको व्यवस्था गर्ने।फायर सेफ्टी उपकरण प्रयोग गर्ने तरीका अध्ययन गरी अभ्यास गर्ने।स्वास्थ्यको लागि हानीकारक जैविक तथा रासायनिक पदार्थहरू चुहिन वा पोखिन बाट बच्ने व्यवस्थापन भएको सुनिश्चित गर्ने।विद्युतीय उपकरण तथा तारहरू ठिक अवस्थामा रहेको सुनिश्चित गर्ने।काम सम्पन्न भए पछि आगोजन्य उपकरणहरू बन्द गरिएको सुनिश्चित गर्ने।प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्डफायर सेफ्टी उपकरण सञ्चालन सम्बन्धी म्यानुअल।कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): आगलागी हुनबाट सुरक्षा गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">आगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड बमोजिम व्यवस्था भएको।सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको।कार्यसम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>आगलागीबाट हुने क्षति न्यूनीकरण:</p> <ul style="list-style-type: none">फायर सेफ्टी उपकरणहरूको पहिचान र प्रयोगआगलागी सम्बन्धी सुरक्षा मापदण्ड र उपकरण सञ्चालन विधिकार्यस्थलमा प्रयोग हुने विभिन्न रसायनको परिचय, प्रकार र प्रयोगआगलागी हुनसक्ने कारणहरूआगलागी हुनबाट बच्ने उपायहरूआगलागीमा सुरक्षित हुन अपनाउनु पर्ने उपाय तथा सावधानीहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फायर सेफ्टी उपकरणहरू, फायर सेफ्टी सञ्चालन गर्ने म्यानुअल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग गर्ने।
- प्रज्वलनशील पदार्थहरूलाई व्यवस्थित ढंगबाट भण्डारण गर्ने।
- विद्युतीय उपकरणहरू चलाउँदा आगलागी हुनसक्ने भएकोले सावधान हुने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ६ प्राथमिक उपचार गर्ने। Provide Basic First-aid Service

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने।</p> <p>२. आवश्यक औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू संकलन गर्ने।</p> <p>३. प्राथमिक उपचार गर्नु अघि सर्जिकल पञ्चा, मास्क लगाउनुका साथै आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू प्रयोग गर्ने।</p> <p>४. साबुन पानी अथवा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने।</p> <p>५. विद्युतीय वस्तुसँगको जोखिम रहेको अवस्थामा कुचालक वस्तु जस्तै: ओभानो कपडा वा काठको लट्टीले विरामी/घाइतेलाई अलग गराउने।</p> <p>६. विरामी/घाइतेलाई सुरक्षित स्थानमा राखी आराम गराउने।</p> <p>काटेको/घाउचोट लागेकोमा प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • रगत बगिरहेको भए काटेको/घाउचोट भएको भागलाई सफा रुमाल/कपडाको टुक्राले थिच्ने। • रगत बगिरहेको भए काटेको/घाउचोट भएको भागलाई केही समय टाउको भन्दा माथि हुने गरी राख्ने। • काटेको/घाउचोट भएको भागलाई केही समय टाउको भन्दा माथि लैजान नमिल्ने वा खुट्टामा काटेको भएमा काटेको भन्दा माथी कपडा वा रुमालले बाँध्ने। • रगत बग्ने रोकिएपछि घाउलाई मनतातो पानीले सफा गर्ने। • संक्रमण हुनबाट बचाउन घाउलाई पट्टीले बाध्ने। • यदि धेरै रगत बगेमा अस्पताल पठाउने। <p>एलर्जीको प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • एलर्जीको कारण पत्ता लगाउने। • एलर्जी भएको भाग सुन्निएको भए मनतातो पानीले सेक्ने। • धेरै एलर्जी भएमा अस्पताल पठाउने। <p>फ्याक्चरको प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • फ्याक्चर भएको भागलाई stabilize गरी सुरक्षित स्थानमा राख्ने। • मर्किएको भाग सुन्निएको भए look warm water ले सेक्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्राथमिक उपचार म्यानुअल/मापदण्ड • कार्यस्थल • सिमुलेटेड प्यासेन्ट <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>साधारण प्राथमिक उपचार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उपचार म्यानुअल/मापदण्ड बमोजिम भएको। • सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको। • कार्यसम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>प्राथमिक उपचार:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय, महत्व • प्राथमिक उपचार बाक्स (First Aid Kit) मा रहने सामानहरू • प्राथमिक उपचार गर्ने विधि <ul style="list-style-type: none"> ○ काटेको/घाउचोट लागेको, रगत बगेको ○ एलर्जी भएको ○ फ्याक्चर (Fracture) ○ बेहोस भएको (कृत्रिम श्वास प्रश्वास विधि) • सुरक्षा र सावधानीहरू

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ul style="list-style-type: none"> • फ्याक्चर भएको भागमा काभ्रो (splinter) बाध्ने। • फ्याक्चर भएमा अस्पताल पठाउने। <p>जनावर वा किराले टोकेकोको प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • बिरामीलाई टोक्ने जनावर वा किराको पहिचान गर्ने। • टोकेको स्थानमा look warm water ले सफा गर्ने। • पानीमा बस्ने जनावरले टोकेको भए घाउलाई तातोपानीमा दुबाएर १० देखि १५ मिनेट राख्ने। • टोकेको भागमा पट्टी बाध्ने • बिरामीलाई अस्पताल पठाउने। <p>बेहोस भएकालाई प्राथमिक उपचार</p> <ul style="list-style-type: none"> • बिरामीको शरीरमा कसिएको कपडा भए फुकाल्ने यदि जाडो ठाँउमा भएमा वाक्लो कपडाले ढाकी न्यानो पारेर राख्ने। • खुल्ला हावा भएको ठाँउमा राख्ने। • श्वास फेर्न गाह्रो भए टाउकोलाई खुट्टा भन्दा १०-१२ इन्च माथि उटाएर राख्ने। • श्वास प्रश्वास भएको नभएको जाँच गर्ने • पल्स भएको नभएको जाँच गर्ने • आवश्यक परेमा कृत्रिम श्वास प्रश्वास गराउने। <p>७. आवश्यक थप उपचारको लागि तुरुन्तै नजिकै को स्वास्थ्य संस्थामा लैजाने।</p> <p>८. गम्भिर घटना भएमा घाइतेको विवरण र दुर्घटनाको कारण सम्बन्धित निकायमा रिपोर्ट गर्ने।</p> <p>९. प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।</p> <p>१०. साबुन पानी अथवा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने।</p> <p>११. कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।</p>		

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment), प्राथमिक उपचार बाक्स (First Aid Kit)
- प्राथमिक उपचार म्यानुअल/मापदण्ड,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- घाइते वा बिरामीको वरिपरि भीड हुन नदिने;
- औषधिहरू जथाभावी प्रयोग नगर्ने, एलर्जी भएको भागमा नरगड्ने।
- नाक, कान घाँटीमा केहि वस्तु परेमा/अड्केमा नतात्ने, नठेल्ने, कानमा किराहरू छिरेमा सफा तेल हाल्ने र तुरुन्तै स्वास्थ्य संस्थामा जाने। आँखामा केहि वस्तु परेमा सफा पानीले आँखा सफा गर्ने। माड्ने काम नगर्ने। तुरुन्तै स्वास्थ्य संस्थामा जाने।

Module: पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य Occupational Safety and Health

Task: ७ कार्यस्थलको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने। Manage Workplace Garbage

समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादनको उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. आवश्यक औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू संकलन गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरणहरू प्रयोग गर्ने।४. कार्यस्थलबाट निस्कने फोहरमैलाको पहिचान गरी हानिकारक, रासायनिक, जैविक र अजैविक, फेरि प्रयोगमा ल्याउन (Recycle गर्न) सकिने, ठोस तथा तरल फोहरमैला छुट्याउने।५. फेरि प्रयोगमा ल्याउन सकिने फोहरमैलालाई फेरी प्रयोगमा ल्याउने अथवा सम्बन्धित ठाउँमा सुरक्षित ढुवानी गरी पठाउने।६. प्रज्वलनशील तथा हानीकारक फोहरमैलालाई सुरक्षित भण्डारण गरी स्रोतमै पृथक्करण तथा प्रशोधन गरी सामान्य फोहरमैला सरह भए पछि सुरक्षित तरिकाले नष्ट गर्ने अथवा सम्बन्धित ठाउँमा सुरक्षित ढुवानी गरी पठाउने।७. स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला स्रोतमै पृथक्करण गरी प्रशोधन तथा व्यवस्थापन गर्ने।८. प्रयोग गरिएका औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू सफा तथा निर्मूलिकरण गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।९. साबुन पानी अथवा स्यानिटाइजरले हात सफा गर्ने।१०. कार्यसम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• फोहरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड• कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>कार्यस्थलको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• फोहरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड बमोजिम।• सुरक्षा तथा सावधानीका उपायहरू अपनाएको।	<p>फोहरमैला व्यवस्थापन:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• पहिचान, प्रकार र स्रोत• हानिकारक, रासायनिक, जैविक, अजैविक र स्वास्थ्य संस्थाजन्य फोहरमैला व्यवस्थापन विधि• 3R's Principal• फोहरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड र प्रचलित कानुन• वातावरण प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने उपायहरू• सुरक्षा र सावधानीहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment), handling tools, waste collection containers, safe area allocated to dispose, फोहरमैला व्यवस्थापन मापदण्ड, फोहरमैला सम्बन्धी प्रचलित कानुन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

प्रज्वलनशील तथा हानीकारक फोहरमैला वातावरणमा खुल्ला छोड्नु हुँदैन।

मोड्युल ३
उद्यमशिलता विकास
Entrepreneurship Development

मोड्युल ३: उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development

विवरण (Description): यस मोड्युलमा उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरूले व्यवसाय सञ्चालन गर्ने निर्णय लिन र व्यवसायिक योजना तयार गरी व्यवसाय सुरु गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: १. उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न निर्णय लिने Make Decision for establishment of Business Industry २. व्यवसाय योजना तयार गर्ने Prepare Business Plan
समय (Duration): सैद्धान्तिक ३ घण्टा + व्यावहारिक ११ घण्टा = १४ घण्टा

Module: उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development
Task: १ उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्न निर्णय लिने Make Decision for Establishment of Business Industry
समय (Duration): सैद्धान्तिक १.० घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = ३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. सम्भावित उद्योग व्यवसायको सूची तयार गर्ने। ३. उपयुक्त विकल्प छनोट गर्न तुलनात्मक अध्ययन गर्ने। <ul style="list-style-type: none"> स्व-मूल्याङ्कन गर्ने। व्यावसायिक विचारको मूल्याङ्कन गर्ने (SWOT Analysis)। ४. आफ्नो विज्ञता क्षेत्र भित्र पर्ने उपयुक्त उद्योग व्यवसाय छनोट गर्ने। ५. प्रतिवेदन तयार गर्ने। ६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> औद्योगिक व्यवसाय ऐन निर्दिष्ट कार्य (Task): उद्योग व्यवसाय सञ्चालन गर्ने निर्णय लिने। मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> सम्भावित उद्योग व्यवसायको सूची तयार गरेको। उपयुक्त विकल्प छनोट गर्न स्व-मूल्याङ्कन र व्यावसायिक विचारको मूल्याङ्कन गरी तुलनात्मक अध्ययन गरेको। स्व-मूल्याङ्कन र व्यावसायिक विचारको मूल्याङ्कनको आधारमा आफ्नो विज्ञता क्षेत्र भित्र पर्ने उद्योग व्यवसाय छनोट गरिएको। 	उद्योग व्यवसाय: <ul style="list-style-type: none"> परिभाषा उद्योग व्यवसाय, स्वरोजगार र रोजगार विचको अन्तर सफल उद्यमीमा हुने गुणहरू नेपालमा सञ्चालित उद्योग व्यवसायहरू बारे संक्षिप्त जानकारी उद्योगको वर्गीकरण: <ul style="list-style-type: none"> लघु उद्यम, घरेलु उद्योग, साना उद्योग, मझौला उद्योग र ठुला उद्योग विचको अन्तर उर्जामूलक, उत्पादनमूलक, कृषि तथा वन पैदावारमा आधारित, खनिज, पूर्वाधार, पर्यटन, सूचना प्रविधि, संचार प्रविधि तथा सूचना प्रसारण प्रविधिमा आधारित उद्योग र सेवामूलक उद्योग विचको अन्तर जोखिम र संभावना: <ul style="list-style-type: none"> स्व-मूल्याङ्कन प्रकृया व्यवसायिक विचारको मूल्याङ्कन (SWOT) र सम्भावित व्यवसायको छनोट प्रकृया जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, स्वमूल्याङ्कन फाराम, व्यवसायिक विचार मूल्याङ्कन फाराम, प्रतिवेदन फाराम

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

Module: उद्यमशीलता विकास Entrepreneurship Development

Task: २ व्यवसाय योजना तयार गर्ने। Prepare Business Plan

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ९.० घण्टा = ११.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१. आवश्यक जानकारी लिने।</p> <p>२. उद्यमीको बारेमा संक्षिप्त उल्लेख गर्ने।</p> <p>३. व्यवसायको ध्येय, उद्देश्य उल्लेख गर्ने।</p> <p>४. बजारीकरण योजना बनाउने।</p> <p>क. बस्तु वा सेवा पहिचान गर्ने।</p> <p>ख. व्यवसाय सञ्चालन हुने स्थान र वितरणको माध्यम निर्धारण गर्ने।</p> <p>ग. लक्षित ग्राहक पहिचान गर्ने।</p> <p>घ. प्रतिस्पर्धि विश्लेषण गर्ने।</p> <p>ङ. बजार हिस्सा आंकलन गर्ने।</p> <p>च. उत्पादन तथा विक्रि लक्ष्य निर्धारण गर्ने।</p> <p>छ. विक्रि तरिका र प्रवृद्धनका उपायहरू निर्धारण गर्ने।</p> <p>५. उत्पादन योजना तयार गर्ने।</p> <p>क. उत्पादन प्रकृया र विधि निर्धारण गर्ने।</p> <p>ख. आवश्यक स्थिर सम्पत्ति निर्धारण गर्ने।</p> <p>ग. स्थिर सम्पत्तिमा हासकट्टी निर्धारण गर्ने।</p> <p>६. व्यवसायको संगठनात्मक र व्यवस्थापन योजना तयार गर्ने।</p> <p>क. व्यवसायको स्वमित्वको संरचना निर्धारण गर्ने।</p> <p>ख. व्यवसायको आन्तरिक व्यवस्थापन संरचना निर्धारण गर्ने।</p> <p>ग. व्यवसायको बाह्य व्यवस्थापन श्रोत पहिचान गर्ने।</p> <p>घ. जनशक्तिको आवश्यकता पहिचान तथा निर्धारण गर्ने।</p> <p>ङ. व्यवसायको शिर्षभार खर्चहरू निर्धारण गर्ने।</p> <p>च. सञ्चालन योजना (Operation Plan) तयार गर्ने।</p> <p>७. वित्तीय योजना तयार गर्ने।</p> <p>क. कुल आवश्यक पुँजी निर्धारण गर्ने।</p> <p>ख. पुँजीको श्रोत व्यवस्थापन रणनीति उल्लेख गर्ने।</p>	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">नमुना व्यवसाय योजना दिइएको <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>व्यवसाय योजना तयार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">आफ्नो विज्ञता क्षेत्र भित्र पर्ने उद्योग व्यवसाय छनोट गरिएको।बजारिकरण योजना समावेश गरिएको।उत्पादन योजना समावेश गरिएको।व्यवसायको संगठनात्मक र व्यवस्थापन योजना समावेश गरिएको।वित्तीय योजना समावेश गरिएको।वित्त जुटाउने रणनीति समावेश गरिएको।पारविन्दु विश्लेषण गरिएको।	<p>व्यवसाय योजना:</p> <ul style="list-style-type: none">परिचयव्यवसायिक योजनामा समावेश गरिनुपर्ने विवरणहरूध्येय, उद्देश्यको परिभाषा, र लेखन प्रक्रिया <p>बजार र बजारीकरण:</p> <ul style="list-style-type: none">अवधारणा र महत्वलक्षित वर्गको परिभाषा र पहिचान प्रकृयाप्रतिस्पर्धि पहिचान प्रकृयाबजार हिस्सा आंकलन प्रकृयाउत्पादन तथा विक्रि लक्ष्य निर्धारण प्रकृयाबजार रणनीति <p>उत्पादन योजना:</p> <ul style="list-style-type: none">अवधारणा र आवश्यकताउत्पादन योजना निर्माण प्रकृया,स्थिर सम्पत्तिको हास कट्टी प्रकृया <p>संगठना र व्यवस्थापन:</p> <ul style="list-style-type: none">अवधारणा र आवश्यकताशिर्षभार खर्च निर्धारण प्रकृयासंगठनात्मक र व्यवस्थापन योजना निर्माण प्रकृया <p>वित्तीय योजना:</p> <ul style="list-style-type: none">अवधारणा र आवश्यकतावित्तीय योजना निर्माण प्रकृयावित्त जुटाउने रणनीति र ऋण प्राप्ति प्रकृया

<p>ग. वित्त जुटाउने रणनीति र ऋण प्राप्ति प्रकृया निर्धारण गर्ने ।</p> <p>घ. पारविन्दु विश्लेषण गर्ने ।</p> <p>ङ. उत्पादित वस्तु वा सेवाको मुल्य निर्धारण रणनीति उल्लेख गर्ने ।</p> <p>च. प्रतिवेदन तयार गर्ने ।</p> <p>९. कार्य सम्पादनको अभिलेख राख्ने ।</p>		<ul style="list-style-type: none"> • पारविन्दु विश्लेषण प्रकृया
---	--	--

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

औद्योगिक व्यवसाय ऐन, नमुना व्यवसाय योजना

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

मोड्युल ४
नर्सरी व्यवस्थापन
Nursery Management

मोड्युल ४: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

विवरण (Description): यस मोड्युलमा नर्सरी लेआउट गर्ने, नर्सरी बेड तयार गर्ने, विउ छर्ने, कटिङ्ग गर्ने, एयर लेयरीङ्ग विधिले विरुवा प्रसारण गर्ने, टि बडिङ्ग गर्ने, साइड ग्राफिटिङ्ग गर्ने, नर्सरीको हेरचाह गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू नर्सरी लेआउट गर्ने, नर्सरी बेड तयार गर्ने, विउ छर्ने, कटिङ्ग गर्ने, एयर लेयरीङ्ग विधिले विरुवा प्रसारण गर्ने, टि बडिङ्ग गर्ने, साइड ग्राफिटिङ्ग गर्ने, नर्सरीको हेरचाह गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: <ol style="list-style-type: none"> १. नर्सरी लेआउट गर्ने Layout Nursery २. नर्सरी बेड तयार गर्ने Prepare Nursery Bed (Using soil) ३. नर्सरी बेड तयार गर्ने Prepare Nursery Bed (Using Media) ४. बीउ छर्ने (Sow seed) ५. कटिङ्ग गर्ने Perform Cutting ६. एयर लेयरीङ्ग विधिले विरुवा प्रसारण गर्ने Perform Air Layering ७. टि बडिङ्ग गर्ने Perform T Budding ८. साइड ग्राफिटिङ्ग गर्ने Perform Side Grafting ९. नर्सरीको हेरचाह गर्ने (Care of Nursery)
समय (Duration): सैद्धान्तिक ४.५ घण्टा + व्यावहारिक ११.५ घण्टा = १६.० घण्टा

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management
Task: १ नर्सरी लेआउट गर्ने। Layout Nursery
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. कागजमा स्केच तयार गर्ने। ६. स्केच अनुसार लेआउट गरिने जग्गा यकिन गरी चिन्ह लगाउने। ७. चिन्ह लगाएको ठाँउमा किला (peg) गाड्ने। ८. बाटो छुट्याई चिन्ह लगाउने। ९. सिंचाई र निकासको लागि चिन्ह लगाई जग्गा छुट्याउने। १०. स्टोर क्षेत्र छुट्याई चिन्ह लगाउने। ११. तरकारी, अन्नवाली र फलफुल ब्लक छुट्याउने। 	अवस्था (Condition): कार्यस्थल/Nursery Area निर्दिष्ट कार्य (Task): नर्सरी लेआउट गर्ने। Layout Nursery मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • नर्सरीको स्केच तयार गरी सोही बमोजिम फिल्डमा लेआउट गरेको। • स्केच अनुसार चिन्ह लगाई किला (Peg) गाढेको • तोकिए बमोजिमको ब्लक, बाटो, सिंचाई र निकासको लागि ठाउ एकिन गरिएको। 	नर्सरी स्थान छनोट गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू नर्सरी लेआउट: <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • प्रकार र महत्व • विधि • ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू स्केच: <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • विधि ब्लक: <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • प्रकार • विधि र ब्लक छुट्याउदा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१२.कम्पोष्टमल बनाउने क्षेत्रफल छुट्याउने। १३.स्टोर ब्लक, पार्किङ्ग ब्लक र आवास ब्लक छुट्याउने। १४.कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १५.उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १६.कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<ul style="list-style-type: none"> कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

काठका किला (पेग), डोरी, नाप्ने फित्ता, हतौडा, खुर्पा, खाली ट्याग, स्केच प्याड, पेन्सिल/कलम, पर्मानेन्ट मार्कर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: २ नर्सरी ब्याड तयार गर्ने। Prepare Nursery Bed (Using Soil)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. ब्याडको लागि रेखाङ्कन भएको जग्गाको यकिन गर्ने।६. यकिन भएको जग्गामा अनावश्यक वस्तुहरू भए हटाउने।७. ब्याडको साइज १ मिटर चौडाई, २ मिटर वा आवश्यकता अनुसारको लम्बाई बनाउन नापेर चिन्ह लगाई चारै पट्टी किला गाड्ने।८. ब्याडमा खनजोत गर्ने।९. ब्याडमा मलखादको अनुपात मिलाएर हाल्ने१०. ब्याडको साइडको माटोले जमिन भन्दा करिव १५ से मी अग्लो हुने गरी ब्याड मिलाउने।११. मल माटो मिलाई माटो बुरबुराउँदो र खुकुलो बनाउने।१२. ब्याड सम्पन्न गर्ने।१३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१४. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल• ब्याडको लागि रेखाङ्कन भएको जग्गा/क्षेत्र• मलखादको अनुपात• ब्याडको किमीम <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): नर्सरी ब्याड तयार गर्ने Prepare Nursery Bed (Using Soil)</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• नर्सरीको लागि यकिन भएको जग्गा मलिलो, घाम लाग्ने र पानी नजम्ने भएको।• दिइएको ब्याडको किसिम अनुसार तयार गरेको।• ब्याडको लम्बाई र चौडाईको अनुपात मिलेको।• मलखादको अनुपात मिलेको।• मल मिलाएको माटो बुरबुराउँदो र खुकुलो भएको।• ब्याड सम्पन्न भएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>नर्सरी ब्याड:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार• आवश्यकता• विधि• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>मलखाद:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार• अनुपात• मलखाद अनुपात मिलाउदा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

नापने फित्ता, कोदालो, साबेल, रेक, डोरी, किला, खुर्पा, माटो छात्रे जाली, मलखाद (मल), माटो बालुवा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ३ नर्सरी ब्याड तयार गर्ने । Prepare Nursery Bed (Using Media)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक ०.५ घण्टा = १.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने ।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने ।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने ।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने ।५. नर्सरी ट्रेलाई निर्मलीकरण गर्ने ।६. Cocopeat /Peat moss लाई १ घण्टा (१ के जी मा २ लिटर पानी हालेर) भिजाउने ।७. कम्पोष्ट मल र भिजाएको Cocopeat लाई वरावर मात्रामा मिसाउने ।८. मिसाएको मिडीयालाई नर्सरी ट्रेमा भर्ने ।९. मिडीया भरेको ट्रेमा १/१ वटा वीड रोप्ने ।१०. Cocopeat/ tray भिज्ने गरी सिचाई गर्ने ।११.ट्रेलाई प्लास्टिक घर वा गुमोज भित्र राख्ने ।१२.कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने ।१३.उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने ।१४.कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• आवस्क सामग्रीहरूको उपलब्धता <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): नर्सरी ब्याड तयार गर्ने । Prepare Nursery Bed (Using Media)</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• Cocopeat र कम्पोष्ट मल वरावर मात्राले मिसीएको ।• ट्रे पूर्ण रूपले भरिएको ।• मिडियामा चिस्यान कायम भएको ।• कम्पोष्टमा पानीको मात्रा ठिक भएको ।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको ।	<p>नर्सरी (Using Media)</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• प्रकार• विधि• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू•

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

नर्सरी ट्रे, Cocopeat, Peat moss, compost मल, PPE, वीड, पानी, हजारी

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ४ विउ छर्ने। Sow Seeds

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक ०.५ घण्टा = १.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. तयार भएको ब्याडको यकिन गर्ने।६. वीउ अनुसार दुरी र गहिराई कायम गरी लाइन कोर्ने।७. लाइनमा बिउ Continuous Sowing गर्ने८. बिउ छरे पछि धुलो माटोले बिउ ढाक्ने।९. ब्याडमा mulching गर्ने।१०. Mulching पछि हजारीको सहायताले भिजे गरी पानी दिने।११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल• तयारी नर्सरी ब्याड• विउको किसिम <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): बिउ छर्ने Sow Seeds</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• ठिक ब्याडको छनौट भएको।• तयारी ब्याडमा एक नासले बिउ छरेको।• बिउ सतहमा नदेखिएको।• ब्याडमा mulching गरेको।• ब्याडमा सिंचाई भएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>बिउ:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• प्रकार• उपचार• असल बिउमा हुनपर्ने गुणहरू• बिउ छर्ने विधि (दुरी र गहिराई)• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू• विउदर <p>Mulching:</p> <ul style="list-style-type: none">• अवधारणा• विधि• आवश्यकता

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

नाप्ने फित्ता, कुटो, डोरी, मल, बिउ, बाल्टीन, हजारी, Mulching materail

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ५ कटिङ्ग गर्ने। Perform Cutting

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. मलखाद प्रयोग गरेको तयारी नर्सरी यकिन गर्ने।६. नर्सरीको चारैतिर डिल उठाउने।७. नर्सरीमा १० सेन्टिमिटरको फरकमा २ देखि ३ सेन्टिमिटर गहिरो लाइन बनाउने।८. पेन्सील साइज भन्दा मोटा २ देखि ३ आख्ला भएका हाँगा लिने।९. हाँगाको जमीनमा गाड्ने भाग केही लामो र टुप्पोमा केही छोटो हुने गरी छड्के काट्ने।१०. काटिएको हाँगाको फेद भागमा वरिपरि Rootex लगाई, २ वटा नोड जमिन मुनी पर्ने गरि २०-२२ सेन्टिमिटर को फरकमा ६० डिग्रिको कोड बनाई रोप्ने।११. कटिङ्ग रोपेको वरीपरी माटो Press गर्ने।१२. कटिङ्ग भित्र मिलाएर Mulching गर्ने।१३. Mulching भएको नर्सरीमा हजारीले पानि दिने।१४. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१५. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल, माउबोट कटिङ्गको आवश्यक परिमाण <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कटिङ्ग गर्ने Perform Cutting</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• उपयुक्त नर्सरी व्याड छनौट भएको• स्वस्थ माउबोटबाट हाँगा लिइएको।• २-३ वटा नोड भएका कटिङ्ग तयार गरिएको।• ६० डिग्रिको कोणमा घाउमा घाम नपर्ने गरी कटिङ्ग रोपिएको।• कटिङ्ग रोपेको वरिपरि माटो प्रेस भएको।• कटिङ्ग राखेको नर्सरीमा Mulching गरी सिंचाई दिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>कटिङ्ग:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार र महत्व• कटिङ्ग छुट्याउने तरिका• कटिङ्ग रोप्ने तरिका• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कटिङ्ग गर्न मिल्ने हाँगाहरू भएको माउ बोट, सिकेचर, कोदालो, Rootex Powder, फित्ता टेप, कलम, कागज,

Mulching material, हजारी

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ६ एयर लेयरीङ्ग विधिले विरुवा प्रसारण गर्ने Perform Air Layering

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. एयर लेयरीङ्ग गर्ने हाँगा छनोट गर्ने।६. काम गर्ने ठाँउको अनावश्यक हाँगाहरू र पातहरू हटाउने।७. छनोट गरिएको हाँगामा फेदबाट करिब ५ सेन्टिमिटर जति माथि लेयरीङ्गको लागि ठिक नोड मुनी पर्ने गरी ३-४ इन्च मार्किङ्ग गर्ने।८. मार्किङ्ग गरेको ठाउँमा चक्रको सहायताले बोक्रा तथा भित्रि चिप्लो झिल्ली पूर्ण रूपले हटाउने।९. बोक्रा हटाएको ठाउँमा गोबर माटो अथवा भिजेको Sphagnum moss र rooting media चारै तिर पर्ने गरी लगाउने।१०. पारदर्शी प्लास्टिक टेपले मिलाईएको रुटिङ्ग मिडियालाई एयर टाइट हुने गरी बेर्ने।११. तल र माथि दुवैतर्फ जुटको डोरीले हावा नछिर्ने गरी बाध्ने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल• मदरप्लान्ट र विरुवाको आवश्यक परिमाण <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): एयर लेयरीङ्ग विधिले विरुवा प्रसारण गर्ने Perform Air Layering</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• छनोट गरिएको हाँगा कम्तिमा १ वर्ष पुरानो भएको• हाँगा न्यूनतम पेन्सिल साइजको भएको• छनोट गरिएको हाँगाको फेदबाट ५ सेन्टिमिटर जति तल र माथि पर्ने गरी २-३ इन्च मार्क गरिएको।• बोक्रा र चिप्लो झिल्ली पूर्णरूपले हटाइएको।• बोक्रा हटाएको ठाउँमा गोबर, Sphagnum moss र rooting media चारै तिर पर्ने गरी लगाइएको।• हावा नछिर्ने गरी बाधिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>लेयरीङ्ग:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार र महत्व• विधि उपयोग गर्न सकिने फलफुल अथवा प्रजातिहरू• लेयरीङ्ग विधि• लेयरीङ्ग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>Rooting media:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार• उपयोग

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

चक्र, रुटिङ्ग मिडिया (गोबर, भिजेको इयाउ, माटो, कोकोपिट), पानी, बकेट, प्लास्टिक सिट, सुतरीको डोरी, सिकेचर, ग्राफिटिङ्ग नाइफ, Sphagnum moss

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ७ 'टि' बडिङ्ग गर्ने Perform "T" Budding

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. Nursery मा Rootstock यकिन गर्ने।६. Mother Plant बाट पोटीलो Bud Wood समेत आउने गरि झिकने।७. जमिनबाट १५-३० सेन्टिमिटर माथि Rootstock मा १/२ इन्च Horizontal र १ देखि १.५ इन्च Vertical Cut काट्ने।८. "T" cut भित्र Cambium Layer समेत देखिने गरी खुकुलो बनाउने।९. झीकिएको Bud भित्रको Wood Part हटाई, Bud लाई माथीतिर Position पर्ने गरी "T" Shape भित्र घुसाउने।१०. Bud देखिने गरि घाउलाई ट्याप्प हुने गरी Plastic Sheet ले वा Rubber Binding ले कस्ने।११. Budding गरेको पछाडी पट्टी Rootstock लाई कमजोर बनाईदिने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल, Rootstock हरू भएको Nursery• आवश्यक कलमी बडिङ्गको परिमाण <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): "टि" बडिङ्ग गर्ने Perform "T" Budding</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• उपयुक्त Rootstock छनोट भएको।• स्वस्थ्य र पोटीलो Bud प्रयोग भएको।• Rootstock को Stem मा "T" Cut गरी खुकुलो बनाई Bud Insert भएको।• "T" Cut को घाउमा Bud लाई असर नपर्ने गरी Plastic Sheet ले बाँधेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>'टि' बडिङ्ग:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार र महत्व• विधि• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>Rootstock:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• छान्ने तरिका• उपयोग <p>Bud:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• छान्ने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Budding Knife, Plastic Sheet, कापी, कलम, Rootstocks, Scions, Grafting tap, सिकेचर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ८ साईड ग्राफिटिङ गर्ने Perform Side Grafting

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. Nursery मा Rootstock यकिन गर्ने।६. यकिन भएको Rootstock मा जमिनको सतह माथी, Stem को १/४ part, bark र wood काटिने गरी downward cut गर्ने।७. Wood लाई हटाई, a thin 'Tongue' बनाउने।८. छानिएको Scion मा A long sloping cut गरी माझमा चिरी a thin tongue बनाउने।९. Scion को tongue part लगेर Rootstock को tongue part मा slipped गराई Cambium Layers Matching गराई दिने।१०. Grafting गरेको ठाउँमा Plastic Tape ले Wrap गर्ने।११. Wrap गरेको वरिपरी Wax लगाई दिने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल, Rootstock हरू भएको Nursery• आवश्यक परिमाण <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): साईड ग्राफिटिङ गर्ने Perform Side Grafting</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• उपयुक्त Rootstock र scion छनोट भएको।• Rootstock मा Downward Cut गरी Tongue बनेको।• Rootstock को Tongue मा Scion Tongue Slipped भई Cambium Layers Matching भएको• Grafting घाउमा Plastic Tape ले Wrap भएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>Grafting:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार <p>साईड ग्राफिटिङ:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार• महत्व• विधि• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Grafting Knife, Plastic Sheet, कापी, कलम, Rootstocks, Scions, सिकेचर,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: नर्सरी व्यवस्थापन Nursery Management

Task: ९ नर्सरी हेरचाह गर्ने। Care for Nursery

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. आवश्यकता अनुसार लगातार रूपमा सिंचाई गर्ने।६. नर्सरीमा रहेको Plant हरूमा Dust Clean गर्ने र आवश्यकता अनुसार झारपात हटाउने।७. नर्सरीमा बाक्लो विरुवा वेड्याउने८. हावा, हुरी र असीनाबाट नर्सरी प्लान्ट लाई जोगाउन प्लास्टिक गुमोज बनाउने।९. आवश्यकता अनुसार Mulching गर्ने।१०. नर्सरीमा आवश्यकता अनुसार रसायनिक रोगनासक, किरानासक तथा जैविक पदार्थ प्रयोग गर्ने।११. मुसा तथा अन्य जनावरबाट बचाउने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल/Nursery <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): नर्सरी हेरचाह गर्ने। Care for Nursery</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• नर्सरी पारिलो ठाँउमा छनोट भएको।• नर्सरी सिंचित भएको।• नर्सरीका विरुवामा Top Dressing गरेकाले हलक बढेका।• Nursery मा गोडमेल भएको।• विरुवा हावा, हुरीले क्षती नभएको।• Nursery मा Mulching र बार बन्देज भएको• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>नर्सरी हेरचाह:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• आवश्यकता• नर्सरीमा मल दिने तरिका• नर्सरी हेरचाह गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>गुमोज</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार• महत्व• रवनाउने तरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

हजारी, मलखादहरू, Stick, Mulch, Sprayer, खामा, किला, काटी, डोरी, पानी, प्लास्टिक सिट, बासको भाटा, रोगनासक र किरानासक रसायनीक/जैविक विषादी

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

मोड्युल ५
माटो तथा मल व्यवस्थापन
Soil, Manure and Fertilizer Management

मोड्युल ५: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure and Fertilizer Management

<p>विवरण (Description): यस मोड्युलमा माटोको नमूना संकलन गर्ने, फिल्ड कन्डिशनमा pH जाँच गर्ने, माटोको निर्मलिकरण गर्ने, अम्लिय माटोको उपचार गर्ने, कम्पोष्ट मल तयार गर्ने, गोठे मल तयार गर्ने, झोल मल तयार गर्ने, हरियो मल उत्पादन गर्ने, भर्मी मल तयार गर्ने, छर्ने विधिले मल प्रयोग गर्ने, रिङ्ग विधिले मल प्रयोग गर्ने, फोलियर विधिले मल प्रयोग गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।</p>
<p>मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू माटोको नमूना संकलन गर्न, फिल्ड कन्डिशनमा pH जाँच गर्न, माटोको निर्मलिकरण गर्न, अम्लिय माटोको उपचार गर्न, कम्पोष्ट मल तयार गर्न, गोठे मल तयार गर्न, झोल मल तयार गर्न, हरियो मल उत्पादन गर्न, भर्मी मल तयार गर्न, छर्ने विधिले मल प्रयोग गर्न, रिङ्ग विधिले मल प्रयोग गर्न र फोलियर विधिले मल प्रयोग गर्न सक्षम हुनेछन्।</p>
<p>कार्यहरू:</p> <ol style="list-style-type: none"> माटोको नमूना संकलन गर्ने। Collect Soil Sample फिल्ड कन्डिशनमा pH जाँच गर्ने Test Soil pH in Field Condition Solarization विधिबाट माटोको निर्मलिकरण गर्ने Perform Soil Solarization अम्लिय माटोको उपचार गर्ने Treat Acidic Soil कम्पोष्ट मल तयार गर्ने Prepare Compost Manure गोठे मल तयार गर्ने Prepare Farm Yard Manure (FYM) झोल मल तयार गर्ने Prepare Liquid Manure भर्मी मल तयार गर्ने Prepare Vermi Compost छर्ने विधिले मल प्रयोग गर्ने Apply Fertilizer/Manure by Broadcasting Method रिङ्ग विधिले मल प्रयोग गर्ने Apply Fertilizer/Manure by Ring Method फोलियर विधिले मल प्रयोग गर्ने Apply liquid manure/fertilizer by Foliar method
<p>समय (Duration): सैद्धान्तिक ५.५ घण्टा + व्यावहारिक १८.५ घण्टा = २४.० घण्टा</p>

<p>Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management</p>
<p>Task: १ माटोको नमूना संकलन गर्ने Collect Soil Sample</p>
<p>समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = २.५ घण्टा</p>

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने। कार्य स्थल छनोट गर्ने। आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। माटो नमूना लिने जग्गाको एकिन गर्ने। जग्गाको क्षेत्रफल एकिन गर्ने। कुन बाली लगाउने हो एकिन गर्ने। एक रोपनी बराबर करिब ५ ठाउँमा N वा M वा Z आकारमा माटो लिने ठाउँ चिनो लगाउने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> जग्गा साइट र क्षेत्रफल Standard procedure <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): माटोको नमूना संकलन गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> राम्रोसँग मिसाएर प्याक गरेको लेवल ठिकसँग गरेको दिइएको Standard Procedure अपनाइएको। 	<p>माटोको नमूना संकलन</p> <ul style="list-style-type: none"> परिचय महत्व तरिका <p>माटोको नमूना लिँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू</p> <ul style="list-style-type: none"> लगाउने बालीको प्रकार जमिनको प्रकार खाडलको गहिराइ

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>९. तरकारी बालीको लागि हो भने १५ देखि ३० से मी गहिरो, फलफुलको लागि हो भने २ देखि ३ फिट गहिरो V आकारको खाल्डो खन्ने।</p> <p>१०. खाल्डोबाट १ इन्च लेएर तल देखि माथि सम्म प्रतिनिधित्व गर्ने गरी माटो निकाल्ने।</p> <p>११. निकालेको माटोलाई नाड्लो वा बोरामा राम्रोसँग मिसाएर चार भाग लगाउने।</p> <p>१२. विपरित दिशाको माटो हटाउदै फेरी चार भाग लगाउदै आधा केजी नभएर सम्म एंव रितले दोहोराउने।</p> <p>१३. एक केजी माटो वाकी भए पछि पोलिथिन व्यागमा राख्ने।</p> <p>१४. माटोको बाहिर कृषकको नाम लगाउने बाली लगाएको बाली माटो निकालेको मिति र ठेगना खुल्ने गरी लेवल गर्ने</p> <p>१५. लेवल गरेको माटोको नमुना नमुनालाई माटो प्रयोगशालामा पठाउने।</p> <p>१६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।</p> <p>१७. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।</p> <p>१८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।</p>	<ul style="list-style-type: none"> माटो निकाल्दा माथि देखि तल सम्मको एकै नासको लेवलमा निकालिएको। कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको 	

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कोदालो, सावेल, खन्ती, प्लास्टिक व्याग, ट्रे

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: २ फिल्ड कन्डिशनमा pH जाँच गर्ने Test Soil pH in Field Condition

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. pH जाँच गर्ने ठाउँको एकिन गर्ने।६. कति ठाँउमा हेर्ने ठाउँको एकिन गर्ने।७. प्रत्येक एकिन गरेको ठाँउमा तटस्थ pH मेशिन जमिनमा गाड्ने।८. करिब ५ मिनेट सम्म जमिनमा गाडेपछि pH को रिडिङ नोट गर्ने।९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१०. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• फिल्ड वा जग्गा• मलको प्रकार तथा लगाउने वालीको नाम <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): फिल्ड कन्डिशनमा pH जाँच गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• pH जाँच गरेर निस्केको pH लाई रेकर्ड गरिएको।• सुपरभाइजरले लिएको Test Result सँग मिलेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको	<p>फिल्ड कन्डिशनमा pH जाँच</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रकार• माटो जाँच गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू <p>pH मिटर</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• प्रयोग गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

pH मिटर, कापी, कलम, रेकर्ड, फाइल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- माटोमा मेशिन गाड्दा सावधानीपूर्वक मेशिनलाई चिनो भएको ठाउँसम्म मात्र गाड्ने।
- ठिक समय मै मेशिन निकालेर रेकर्ड राख्ने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ३ माटोको निर्मलीकरण गर्ने Perform Soil Solarization

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. निर्मलीकरण गर्ने जग्गा एकिन गर्ने।६. माटो खनजोत गर्ने।७. सिफारिस मात्रा अनुसार मल हाल्ने।८. राम्रोसँग खनजोत गरी मल मिसाउने।९. कालो प्लास्टिकले माथीबाट हावा नछिने गरी जाडो महिनामा १ महिना र गर्मी महिनामा १० देखि १५ दिन सम्म छोपेर राख्ने।१०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।११. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• प्लाटिक, जग्गा• आवश्यक क्षेत्रफल• Standard Procedure <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): माटोको निर्मलीकरण गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• राम्रोसँग माटो मिलाएर प्लास्टिकले छोपेको।• Standard Procedure अनुसार गरिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>माटोको निर्मलीकरण</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व फाइदा• तरिका• ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

PPE, प्लास्टिक, कोदालो, मल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- छाला वा हात खुट्टामा पर्नबाट जोगिने।
- हावाको विपरित दिशातिरमा फर्केर नछर्ने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ४ अम्लिय माटोको उपचार गर्ने Treat Acidic Soil

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. माटो उपचार गर्ने जग्गा एकिन गर्ने।६. माटो जाँचको रिपोर्ट संकलन गर्ने।७. रिपोर्टमा सिफारिस गरिएको मात्रा अनुसार कृषि चुन जोखेर लिने।८. कुल मात्राको आधा भाग छरेर पहिलो खनजोत गर्ने।९. वाली लगाउनु भन्दा १५ दिन अगाडि बाँकी आधा भाग छरेर दोस्रो खनजोत गर्ने।१०. सिचाइ गर्ने।११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• अम्लिय माटोको लेवल• आवश्यक क्षेत्रफल (Area) <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>अम्लिय माटोको उपचार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• सबै तिर पर्ने गरी छरेको।• हिसाब गरी कृषि चुनको आवश्यक मात्रा निकालिएको।• जमिन खनजोत गरेको।• सिचाइ गरेको।	<p>अम्लिय माटो</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• उपचार• अम्लिय माटोको (कृषि चुन) उपचार गर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू <p>कृषि चुन</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• प्रयोग गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

PPE, कृषि चुन, कोदालो

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- छाला वा हात खुट्टामा पर्नबाट जोगिने।
- हावाको विपरित दिशातिरमा फर्केर नछर्ने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ५ कम्पोष्ट मल तयार गर्ने Prepare Compost Manure

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. मल बनाउने विधि एकिन गर्ने। ६. झारपातहरू संकलन गर्ने। ७. पिट विधिबाट बनाउन १ मिटर चौडाइ गहिराइ र २ मिटर लम्बाइ वा आवश्यकता अनुसारको खाडल खन्ने। ८. जोरन (गोबर खरानी माटो र पानी) संकलन गर्ने। ९. गोबर, गहुत उपलब्ध नभएमा EM वा जिवाणुलाई जोरनको रूपमा प्रयोग गर्ने। १०. खाडलको तल्लो सतहमा जोरनको प्रयोग गर्ने। ११. खाडलको बिचमा बाँस/पाइप/ काठ ३ मिटर लामो राख्ने। १२. झारपातलाई १ फिटको तह पारेर हाल्दै जाने। १३. प्रत्येक तहमा जोरनको प्रयोग गर्ने। १४. प्रत्येक तहमा चिस्यान कायम गर्न हजारी द्वारा पानी हाल्ने। १५. जमिन भन्दा १ फिट माथि उठ्ने गरी झारपातले खाडल भर्ने। १६. माथीबाट माटोले पुरेर वरिपरि लिपेर राख्ने। १७. बेला बेलामा विचको काठको भाटा चलाएर हेर्ने। १८. एक महिनामा मललाई तलको माथि माथिको तल हुने गरी पल्टाउने। १९. मल तयार भएको नभएको एकिन गर्ने। २०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। २१. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। २२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • झारपात र कार्यस्थल • Standard Procedure • आवश्यक परिमाण <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कम्पोष्ट मल तयार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उपयुक्त साइजको खाडल खनीएको। • प्रत्येक तहमा जोरन प्रयोग गरिएको। • झारपातको चिस्यान अनुरूप पानी हालीएको। • माथिल्लो तहलाई राम्रो संग लिपिएको। • प्रत्येक महिना सतहलाई राम्रो संग पल्टाइएको। • मल तयार भएको /नभएको परीक्षण गरीएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>कम्पोष्ट मल तयार गर्ने:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • मलको प्रकार • मलको महत्व • बनाउने विधि <p>जोरन</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • प्रयोग गर्ने विधि <p>हरियो मल</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • वाली • वाली छुर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सावेल, कोदालो, झारपात, गोबर, खरानी, पानी र काठ वा बाँस वा पाइपको भाटा, EM

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने ।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ६ गोठे मल तयार गर्ने Prepare Farm Yard Manure (FYM)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने । २. कार्य स्थल छनोट गर्ने । ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने । ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने । ५. गोठको नजिकै २ वटा आशयकता अनुसारको खाडल खन्ने । ६. गोठबाट निस्केका काँचो गोबर मल लाई खाडलमा राख्ने । ७. खाडल माटो/पराल/प्लास्टिकले छोपेर राख्ने । ८. पहिलो खाडल भरिएपछि अर्को खाडलमा मल पल्टाएर भर्ने । ९. अर्को १५ दिन पछि फेरि एक पटक मल पल्टाउने । १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने । ११. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने । १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने ।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> • गोठे मलको आवश्यक परिमाण • Standard Procedure निर्दिष्ट कार्य (Task): गोठे मल तयार गर्ने । मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • खाडलमा गोबर मल भरेको । • मललाई छापो राखेको । • मल राम्रोसंग पाकेको । • कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको । 	गोठे मल तयार गर्ने <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व फाइदा • मल बनाउने तरिका • मल बनाउँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

PPE, कोदालो, प्लास्टिक वा पराल वा बोरा, गोबर मल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने ।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ७ झोल मल तयार गर्ने Prepare Liquid Manure

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. कलिलो बायोमास (झारपात) संकलन गर्ने।६. संकलन गरेको बायोमासलाई मसिनो गरी काट्ने।७. बायोमास/गोबर/खरानी मिसाएर जुटको बोरोमा हालेर बाँध्ने।८. उक्त बोरोलाई ड्रममा राख्ने।९. बोरो ढाकीने गरी ड्रममा पानी भर्ने।१०. पानीमा १ लिटर गहुत मिसाउने११. ड्रमलाई बन्द गरेर राख्ने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): कार्यस्थल , आवश्यक परिमाण Standard Procedure</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): झोल मल तयार गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• कमलो झार खरानी गोबर मिसाएको।• ड्रममा बोरो पुरै डुवेको।• ड्रम एयर टाइट भएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको।	<p>झोल मल</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• फाइदा• महत्व• बनाउने तरिका• प्रयोग गर्ने विधि <p>Urine collection Methods</p> <p>बायोमासमा हुनुपर्ने गुणहरू</p>

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

बायोमास, गोबर, गहुँत, खरानी, जुटको बोरो, पानी, ड्रम

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ८ भर्मी कम्पोष्ट तयार गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = २.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. भर्मी पिट तयार गर्ने। (१ मिटर गहिरो १ मिटर चौडाई र आवश्यकता अनुसार लम्वाई) ६. हरियो घासपात पिटमा (४ इन्च) भर्ने ७. गोबरमल चारैतिर विच्छ्याउने। ८. एक साइडबाट भर्मी प्रजातीका गड्यौला पिटमा हाल्ने। ९. हरियो घाँस पातले छोप्ने। १०. चिस्यान कायम गर्न हजारीले पानी दिने। ११. पिटको माथीबाट घाम पानी नपर्ने गरी छानो लगाउने। १२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्यस्थल आवश्यक क्षेत्रफल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>भर्मी कम्पोष्ट तयार गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उपयुक्त साइज अनुसारको पिट तयार भएको। • भर्मी पिटमा गोबरमल र हरियो घासपातहरू तोकीएको अनुपातमा राखिएको। • भर्मी जातको गड्यौला प्रयोग न गरीएको। • पिटमा चिस्यान कायम भएको • भर्मी पिटमा घाम पानीबाट बचाउन छानोको व्यवस्था भएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको। 	<p>भर्मी गड्यौलाको</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • पहिचान • महत्व • प्रकार • पालन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>भर्मी कम्पोष्ट</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • तयार गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कोदालो, पानी, भर्मी जातको गड्यौला, गोबरमल, घाँसपात, साबेल, हँसिया, डोको/नाम्लो, वाल्टी, हजारी, PPE, वाँसको खावो, भाटा, छवाली/पराल/टिन

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- भर्मी पिट भएको वरिपरि विषादी प्रयोग नगर्ने

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ९ छर्ने विधिले मल प्रयोग गर्ने Apply Fertilizer/Manure by Broadcasting Method

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. मल छर्ने बाली एकिन गर्ने।६. सिफारिस मात्रामा मल लिने।७. जमिनमा समान रूपले पर्ने गरी छर्ने।८. मललाई छोप्ने गरी माटोले पुर्ने वा छापो दिने।९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१०. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• बाली भएको जग्गा, साइट, क्षेत्रफल, मलको किसिम <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>छर्ने विधिले मल प्रयोग गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• सबै तिर पर्ने गरी एकनासले छरेको।• मललाई छोपेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको।	<p>कफि विन्स:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• प्रयोग गर्ने विधि• रासायनिक मलको मात्रा निकाल्ने तरिका <p>रसायनिक मल</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• पहिचान• महत्व• मात्रा• प्रयोग गर्ने विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मल, कोदालो, पन्जा, weighing balance, mulching material, PPE

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- छाला वा हात खुट्टामा पर्नबाट जोगिएर छर्ने।
- हावाको विपरित दिशातिरमा फर्केर नछर्ने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: १० रिङ्ग विधिले मल प्रयोग गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. विरुवाको वरीपरी झारपात हटाउने।६. क्यानोपी क्षेत्र एकिकन गर्ने।७. वोटको वरीपरी रिङ्ग बनाउने।८. रिङ्गमा मल समान रूपले छर्ने।९. छरेको मल नदेखे गरी पुर्ने।१०. वोटको वरीपरी मल्लिङ्ग गर्ने।११. माटोको अवस्था अनुसार सिचाई दिने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• बाली भएको जमिन <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): रिङ्ग विधिले मल प्रयोग गर्ने मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• विरुवाको वरीपरी रिङ्ग बनेको।• रिङ्गमा आवश्यक मल प्रयोग भएको।• मल माटोले पुरिएको।• मल्लिङ्ग गरिएको।• माटो भिजेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको।	<p>रिङ्ग विधिले मलको प्रयोग:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• प्रयोग विधि• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कोदालो, कुटो, हजारी, मलखाद, Mulching Material

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- छाला वा हात खुट्टामा पर्नबाट जोगिएर छर्ने।

Module: माटो तथा मल व्यवस्थापन Soil, Manure, and Fertilizer Management

Task: ११ फोलियर विधिले मल प्रयोग गर्ने Apply liquid manure/fertilizer by Foliar method

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१५. आवश्यक जानकारी लिने। १६. कार्य स्थल छनोट गर्ने। १७. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। १८. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। १९. मल छर्ने बाली एकिन गर्ने। २०. तोकिएको मात्रामा रसायनिक मल र पानी लिने। २१. पानी र मल मिसाउने। २२. मिसाएको पानी र मललाई स्प्रेयरको सहायताले पात बोट माटोमा छर्ने। २३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। २४. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। २५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none">बाली भएको जमिन, झोलमल, क्षेत्रफल (मल प्रयोग गर्न ratio पानी र मलको) निर्दिष्ट कार्य (Task): माटोको नमूना संकलन गर्ने। Collect Soil Sample मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none">मल र पानी राम्ररी घोलेको।पात बोटमा पर्ने गरी छरेको।कार्य सम्पादन अभिलेख राखेको।	फोलियर विधि: <ul style="list-style-type: none">परिचयमहत्वप्रयोग विधि प्रयोगको अवस्था

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मल, स्प्रेयर, पानी, बाल्टी, जग, PPE

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।
- छाला वा हात खुट्टामा पर्नबाट जोगिएर छर्ने।
- हावाको विपरित दिशातिरमा फर्केर नछर्ने।

મોડ્યુલ ૬
બાલી ઉત્પાદન
Crop Production

मोड्युल ६: बाली उत्पादन Crop Production

विवरण (Description): यस मोड्युलमा विउ छर्ने/वेर्ना रोप्ने, गोडमेल गर्ने, लहरे तरकारीलाई थाँक्रो दिने, बाली टिप्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू विउ छर्ने/वेर्ना रोप्ने, गोडमेल गर्ने, लहरे तरकारीलाई थाँक्रो दिन, बाली टिप्ने सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: १. विउ छर्ने/वेर्ना रोप्ने Sow Seeds/Plant seedlings २. गोडमेल गर्ने Perform Interculture operation ३. लहरे तरकारीलाई थाँक्रो दिने Provide Staking to cucurbits ४. बाली टिप्ने Harvest Crops
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक १०.० घण्टा = १२.० घण्टा

Module: बाली उत्पादन Crop Production
Task: १ विउ छर्ने/वेर्ना रोप्ने Sow Seeds/Plant Seedlings
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = २.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. आवश्यक विउ वा वेर्नाहरूको संख्या/परिमाण हिसाव एकिन गरी लिने। ६. तयारी जमिन एकिन गर्ने र रोप्ने ठाउँ चिन्ह लगाउने। ७. विउ छर्ने हो भने विउ देखी विउको दुरी एकिन गरी सोही अनुसार एकनासले हातले छर्ने र हलो वा कोदालोले माटो चलाई विउ छोपिने व्यावस्था गर्ने वा ८. विउ वा विरुवा रोप्ने हो भने बाली अनुसारको विउ देखि विउ दुरी वा बोट देखि बोट दुरी चिनो लगाउने। ९. विउ वा वेर्नाको साईज अनुसार रोप्ने प्वाल पारी विरुवा सिदा हुने गरी रोप्ने। १०. विउ हो भने हालका माटोले पुर्ने वा विरुवा हो भने फेदको वरीपरी दुईहातले माटो च्यापि विरुवा दरो बनाउने। ११. छापो दिने भए छापो दिने र	अवस्था (Condition): <ul style="list-style-type: none"> कार्यस्थल र तयारी जमिन विउ छर्ने वा विरुवा रोप्ने आवश्यक क्षेत्रफल विउ-विरुवा वा बालीको किसिम निर्दिष्ट कार्य (Task): विउ छर्ने/वेर्ना रोप्ने Sow Seeds/Plant Seedlings मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> बाली अनुसारको रोप्ने दुरी मिलाएको। विउको साईज अनुसार विउ रोप्ने गहिराई मिलाएको वा विरुवा रोप्ने प्वाल को गरीराई बाली वा बोटको साईज अनुसार मिलाएको। विउ रोपेको ठाँउमा विउलाई खुकुलो माटोले पुरिएको। विरुवा रोपेको हो भने विरुवा दरो गरी रोपिएको वा वरीपरी माटो प्रेस गरेको। रोपिएका विरुवा सिधा भएको। 	वेर्ना/विउ: <ul style="list-style-type: none"> परिचय आवश्यकता बाली अनुसार को विउ देखी विउ दुरी वा बोट देखि बोट दुरी विउ रोप्ने गहिराई छापोका प्रकार र बाली अनुसार आवश्यकता छर्न मिल्ने र छर्न नमिल्ने बालीहरू विउ वा विरुवा रोप्ने विभिन्न विधिहरू बाली अनुसार आवश्यक तयारी जमिन को प्रकृति विउ छर्दा वा विरुवा रोप्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू।

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१२. हजारीले हल्का सिचाई गर्ने। १३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १४. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<ul style="list-style-type: none"> छापो दिनु पर्ने ठाँउमा छापो दिईएको। एकनासले हल्का सिचाई गरीएको। समग्र रोपाई वा विउ छराई एकनासको भएको। कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विरुवा वा विउ, वकेट, मिजरीड टेप, बांसका किला, विरुवा राख्ने ट्रे, हजारी, पानि, खुपी, सिड प्लानटर, कोदालो, दाते, डल्लेठो।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: बाली उत्पादन Crop Production

Task: २ गोडमेल गर्ने Perform Interculture Operation

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. निर्दिष्ट एरीया एकिन गर्ने।६. बालीको बिचमा उम्रीएका झारपात हटाउने।७. बोटहरूको दुरी कम छ र बिरुवा घना छन् भने थिनिड गरी एकनास गराउने।८. अफ-टाईपका बिरुवाहरू छन भने हटाउने।९. टेको दिनु पर्ने भएमा आवश्यकता अनुसार रोगकिरा लगेको देखिएमा त्यसको उपचार गर्ने।१०. अनावश्यक हाँगा-विगाहरू पलाएका छन भने सिकेचरको सहायताले हटाउने।११. कुटो वा कोदालो ले हल्कारुपमा खनेर माटो खुकुलो बनाउने।१२. हल्का सिचाई दिने।१३. बालीको किसिम अनुसार माटो उकेरा दिने।१४. बालीको आवश्यकता अनुसार छापो दिने।१५. अनावश्यक भइ हटाईएका झारपात कम्पोष्ट खाडलमा वा हिपमा राख्ने।१६. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१७. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१८. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल र बालीको किसिम• Standing बाली र अवस्था• गोडमेल गर्नु पर्ने बालीको परिमाण वा संख्या वा क्षेत्रफल। <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): गोडमेल गर्ने (Perform Interculture operation)</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• गोडमेल गर्नु पर्ने बालीको परिमाण वा संख्या वा क्षेत्रफल तथा बालीको किसिम अनुसार गरेको।• गोडमेल गरेको ठाँउमा झारपात नभएको।• गोडमेल गरेको जमिन खुकुलो भएको।• बोटहरू एकनास देखिएको।• बोटहरू सबै सिदा भएको।• माटोमा चिस्यान पर्याप्त भएको।• बालीनाली रोग किरा मुक्त वा स्वस्थ भएको।• बोट बिरुवाहरूमा अनावश्यक हाँगाविगाहरू नभएको।• गोडमेल गर्दा हटाईएका झारपात आदि कम्पोष्ट खाडल वा हिपमा डिस्पोज गरिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>गोडमेल:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• प्रकार• बिधि• ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कुटो, कोदालो, सावेल, डोको, बकेट, बाँसका भाटा, छापो, सिकेचर, डोरी, स्प्रेयर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: बाली उत्पादन Crop Production

Task: ३ लहरे तरकारीलाई थाँक्रो दिने Provide Staking to cucurbits

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">आवश्यक जानकारी लिने।कार्य स्थल छनोट गर्ने।आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।बालीको प्रजाति अनुसार थाक्रोको साईज र किसिम एकिन गर्ने।छनोट गरिएको किसिम अनुसारको सामग्री तयार गर्ने।थाक्रो दिने बिरुवाको अनावस्यक हाँगा विंगा हटाउने।छनोट गरिएको सामग्री सुरक्षित तवरले बिरुवाको नजिक फिक्स गर्ने।बालीलाई चोटपटक नलाग्ने गरी डोरीले थाक्रोमा बाध्ने।कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थल तथा बालीको किसिमबालीको अवस्था,थाँक्रो दिनुपर्ने बालीको परिमाणथाँक्रोको किसिम <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): लहरे तरकारीलाई थाँक्रो दिने Provide Staking</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">बालीको किसिम अनुसार थाँक्रोछनोट गरेको।थाक्रो दरो गरी जमिनमा फिक्स गरेको।दिएका थाक्रोहरू एकनास देखिएकोथाक्रोमा डोरी ले बोट वा बालीलाई बाधिएको।बोट बिरुवालाई कुनै चोटपटक नलागेको वा काम सुरक्षित तवरले गरिएको।कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>थाँक्रो:</p> <ul style="list-style-type: none">परिचयप्रकारमहत्व, फाईदा र बेफाईदाथाक्रो दिने विधि वा तरीका।single stakeRing style stakeTomato cageTrellis

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

बाँसका भाटा तथा पोलहरू, डोरी, खन्ती, हसिया, खुकुरी, अचानो, तार, सुतली

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजार प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: बाली उत्पादन Crop Production

Task: ४ बाली टिप्ने Harvest Crops

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.० घण्टा = २.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. बालीको किसिम अनुसार बाली हार्भेस्ट गर्ने विधि वा तरीका छनोट गर्ने५. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण संकलन गर्ने।६. फलको साईज र प्रकृति एकिन गर्ने७. फलमा चोट नलाग्ने गरी हातैले वा चक्कुको सहायताले फल छुटाई टिप्ने।८. बालीको जाति र प्रजाति अनुसार हार्भेस्टीङ मेचुरीटी एकिन गर्ने।९. पात टिप्ने बालीहरूको तल बाट पात नाईफको सहायताले छुटाउने।१०. टिपेका फल वा पातहरू बकेट वा डालो वा डोकोमा सुरक्षित तवरले राख्ने।११. जरा, गानो वा ट्यूवर लिने बालीहरू लाई कोदालो वा कुटो वा खन्तिको को सहायता ले चोटपटक नलाग्ने गरी खनेर सतहमा निकाल्ने।१२. सतहमा निकालिएका बालीलाई सफागरी डोको, क्रेट वा डालोमा जम्मा गर्ने।१३. फल, पात र जमिन मुनिका बाली लिएपछी बोटलाई यथाअवस्थामा मिलाउने र सिंचाई गर्ने।१४. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१५. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल तथा बालीको किसिम• बालीको अवस्था,• थन्क्याउन पर्ने बालीको परिमाण <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): बाली टिप्ने (Harvest crop)</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• बाली टिप्ने विधि बालीको किसिम अनुसार छनोट गरेको।• मेचुरीटीको आधारमा हार्भेष्ट गरीएको।• टिपेका फल र पातमा कुनै चोटपटक नलागेको।• जमिन मुनिबाट लिएका बालीमा पनि कुनै चोटपटक नलागेको।• हार्भेष्ट गरिएका बाली सफा गरिएको वा टिपेका बालीमा कुनै अनावश्यक बस्तु नमिसिएको।• एक अर्को संग नमिसाई अलग अलग राखिएको।• बोट बिरुवालाई कुनै चोटपटक नलागेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>बाली टिप्ने Crops Harvesting:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• टिप्ने प्रकृति अनुसार बालीका प्रकार• बाली टिप्नुका फाईदा र बेफाईदाहरू।• विभिन्न बालीहरूको उपयुक्त हार्भेष्टीङ Index मेचुरीटी Index।• बालि लिदा वा टिप्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू।

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

चक्कु वा सिकेचर, डालो वा डोको वा क्रेट वा ट्रे-हरू, कुटो, कोदालो, खन्ति, रेक, दाते

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।

मोड्युल ७
फलफुल उत्पादन
Fruits Production

मोड्युल ७: फलफुल उत्पादन Fruits Production

<p>विवरण (Description): यस मोड्युलमा कन्टुर विधिले रेखाङ्कन गर्ने, वर्गाकार विधिले रेखाङ्कन गर्ने, षटकोण विधिले रेखाङ्कन गर्ने, खाडल तयार गर्ने, विरुवा सार्ने, विरुवालाई तालिम दिने, विरुवाको काँटछाँट गर्ने र फल टिप्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।</p>
<p>मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू कन्टुर विधिले रेखाङ्कन गर्ने, वर्गाकार विधिले रेखाङ्कन गर्ने, षटकोण विधिले रेखाङ्कन गर्ने, खाडल तयार गर्ने, विरुवा सार्ने, विरुवालाई तालिम दिन, विरुवाको काँटछाँट गर्ने र फल टिप्न सक्षम हुनेछन्।</p>
<p>कार्यहरू:</p> <ol style="list-style-type: none"> १. कन्टुर विधिले रेखाङ्कन गर्ने। Layout by Contouring Method २. वर्गाकार विधिले रेखाङ्कन गर्ने। Layout by Square Method ३. षटकोण विधिले रेखाङ्कन गर्ने। Layout by Hexagonal Method ४. खाडल तयार गर्ने। Prepare Planting Pit ५. विरुवा सार्ने Transplant Saplings ६. विरुवालाई तालिम दिने Train Plants ७. विरुवाको काँटछाँट गर्ने Prune Plants ८. फल टिप्ने Harvest Fruits
<p>समय (Duration): सैद्धान्तिक ४.० घण्टा + व्यावहारिक ११.० घण्टा = १५.० घण्टा</p>

<p>Module: फलफुल उत्पादन Fruits Production</p>
<p>Task: १ कन्टुर विधिले रेखाङ्कन गर्ने Layout by Contouring Method</p>
<p>समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १ घण्टा = १.५ घण्टा</p>

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. जग्गाको छनोट गर्ने। ६. छनोट भएको जग्गामा वेसलाइन लिने। ७. रेखाङ्कित स्थानमा गाड्न १ मिटर लामो बासको किला बनाउने। ८. A फ्रेमको प्रयोग गरी Point हरू पत्ता लगाइ चिनो लगाउने। ९. चिनो लगाएको ठाउमा किला गाड्ने। १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। ११. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): जग्गा र जग्गाको क्षेत्रफल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): कन्टुर विधिले रेखाङ्कन गर्ने Layout by countouring method</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • लेआउट गर्न उचित जग्गाको छनोट भएको • फिल्डमा किला गाडेको देखिने छ। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>रेखाङ्कन:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • रेखाङ्कन गर्ने तरीका • कस्तो ठाउमा कन्टुर विधि प्रयोग गरिन्छ र किन • A फ्रेमको प्रयोग गर्ने विधि • A फ्रेमको क्यालिब्रेसन

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, किला, डोरी, मेजरिङ्ग टेप, बाँसको भाटा (३ वटा)

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने ।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने ।

Module: फलफुल उत्पादन Fruits Production

Task: २ बर्गाकार विधिले रेखाङ्कन गर्ने Layout by Square Method

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १ घण्टा = १.५ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. छनोट भएको जग्गामा वेसलाइन लिने।६. विरुवा लगाउने दुरी अनुसारको चारवटा वरावर नापको भाटा/लट्टी तयार गर्ने।७. रेखाङ्कन गर्न शुरू गर्ने ठाउँमा बाराबार नापको भाटाद्वारा बर्गाकार तरिकाबाट विरुवा रोप्ने ठाँउ तयार गर्ने।८. यसै गरी सबै जग्गामा रेखाङ्कन गरी विरुवा रोप्ने ठाँउमा किला गाड्ने।९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१०. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): बर्गाकार विधिले रेखाङ्कन गर्ने Layout by Square Method</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">Baseline लिई आवश्यक नापको बर्गाकार बनेको।फिल्डमा चार सुर मिलेको बर्गाकारमा किला गाडेको हुनेकार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>स्वच्छता:</p> <ul style="list-style-type: none">परिचयकस्तो ठाउँमा यो विधि प्रयोग गरिन्छ/किन३/४/५ विधिबाट वेसलाइन लिन सिकाउने।

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, किला, डोरी, मेजरिङ टेप, हतौडा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: फलफुल उत्पादन Fruit Production

Task: ३ षटकोण विधिले रेखाङ्कन गर्ने Layout by Hexagonal Method

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">आवश्यक जानकारी लिने।कार्य स्थल छनोट गर्ने।आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।छनोट भएको जग्गामा वेसलाइन लिने।विरुवा लगाउने दुरी अनुसारको ६ वटा वरावर नापको भाटा/लट्टी तयार गर्ने।रेखाङ्कन गर्न सुरु गर्ने ठाउँमा बारावार नापको भाटाद्वारा षटकोण तरिकाबाट विरुवा रोप्ने ठाँउ तय गर्ने।विरुवा रोप्न तय गरिएको ठाँउमा भाटा/किला गाड्ने।कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">कार्यस्थल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>षटकोण विधिले रेखाङ्कन गर्ने Layout by Hexagonal Method</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">षटकोणाकारमा किला गाडेको।निश्चित क्षेत्रमा बडी विरुवा अटाएकोकार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>षटकोण विधि:</p> <ul style="list-style-type: none">परिचयमहत्वउपयोगितातरिका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कापी, कलम, किला, डोरी, मेजरिङ टेप, हतौडा

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: फलफुल उत्पादन Fruits Production

Task: ४ खाडल तयार गर्ने Prepare Planting Pit

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. विरुवा लगाउन रेखाङ्कन गरेको जग्गामा जाने।६. किला गाडेको ठाउ पहिचान गर्ने।७. किला विचमा पर्ने गरी बरीपरी १ मिटर व्यसको क्षेत्रफल सफा गर्ने८. सफा गरेको ठाउमा १x१x१ मिटरको खाडल बनाउने९. खाडलको माटो २ लेयरको फरक फरक ठाउँमा राख्ने।१०. खाडलमा सुकेका घास/पात वा पात/पतिङ्गरहरू जम्मा गरेर जलाउने।११. माथिल्लो सतहको माटोमा सिफारिस मात्राको NPK, bone meal, जैविक र गोठेमल मिसाउने।१२. मल मिसाएको माटो तल र तलको माटो माथी पर्ने गरी जमिनको सतह भन्दा १ फिट अग्लो हुने गरी खाडल पुर्ने।१३. खाडलको विच भागमा किला गाड्ने।१४. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१५. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१६. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): कार्यस्थल र नाप</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): खाडल तयार गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• १ मिटर व्यास भएको विचमा किला गाडेको देखिनु पर्ने• माथिल्लो माटो तल र तलको माटो माथि पर्ने गरी पुरेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>खाडल:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• खाडलको आवश्यकता• विधि• सावधानी <p>निर्मलीकरण</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• तरिका• ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू• फलफुलका विरुवामा कम्पोष्ट मलको महत्व

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कुटो, कोदालो, मल (सिफारिश अनुसार) सुकेको घासपात, लाइटर/सलाई, डोको सावेल, Weighing balance

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: फलफुल उत्पादन Fruits Production

Task: ५ विरुवा सार्ने Transplant Saplings

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. विरुवा खाडलको नजिकै राख्ने।६. विरुवालाई प्यकीङ्ग गरेको प्लास्टिक वा अन्य बस्तु वाट माटो नझर्ने गरी निकाल्ने।७. खाडलको विचमा संकेत गरिएको ठाउमा विरुवाको प्याकीङ्ग गरीएको भाग अटाउने गरी सानो खाल्टो बनाउने।८. खाडलमा विरुवा सोझो पारेर जरा नदेखिने गरी राख्ने।९. वरीपरीवाट माटोले पुर्ने।१०. विरुवालाई असर नपर्ने गरी दुवै तिर वाट विरुवा दरो हुने गरी माटो थिच्ने।११. Mulching गर्ने।१२. विरुवाको नजिकै किला गाड्ने।१३. किलामा विरुवालाई असर नपर्ने गरी डोरीले बाध्ने।१४. हजारीले हल्का सिंचाइ गर्ने।१५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१६. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• कार्यस्थल• <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): विरुवा सार्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• निश्चित दुरिमा विरुवा रोपेको हुने।• रोपेको विरुवाको जरा राम्रोसँग पुरेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>विरुवा:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• सार्ने मिल्ने र नमिल्ने फलफुलका विरुवा बारे जानकारी• विरुवाको उमेर• विरुवा रोप्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

विरुवा, कुटो, कोदालो, हजारी, **Mulch**, सुकेको झारपात, ब्लेड।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: फलफुल उत्पादन Fruit Production

Task: ६ विरुवालाई तालिम दिने Train Plants

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. तालिम दिनुपर्ने विरुवा छनोट गर्ने।६. कस्तो आकारको बनाउने यकिन गर्ने।७. आफुले चाहेको आकारमा काट्ने।८. हाँगा मिलाउने भए डोरीले हागा बाध्ने।९. कुन साइडमा हागा लाने हो त्यही साइडको जमिनमा किला गाड्ने।१०. हाँगामा बाधेको डोरी भुईँमा गाडेको किलामा बाध्ने।११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• तालिम दिने बेला भएको विरुवा सहितको बगैँचा <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): विरुवालाई तालिम दिने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• विरुवा आकर्षक देखिने• हाँगा मिलाउन जमीनमा किला ठोकी बाँधेको हुने• अनावश्यक हाँगाहरू विरुवामा नभएको।• हाँगाहरू नलाछिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>तालिम:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• यसको महत्व <p>तालिमको प्रकार</p> <ul style="list-style-type: none">• Center Leader• Open center• Modified• Tatura Trellis

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिकेचर, आरी, डोरी, किला (बाँसको)

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: फलफुल उत्पादन Fruit Production

Task: ७ विरुवाको काँटछाँट गर्ने Prune Plants

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. अनावस्यक (सुकेका, रोगी, चोरहाँगा) हाँगाको पहिचान गर्ने।६. सिकेचर/आरीले यस्ता हागा काट्ने।७. हाँगा काटेको ठाउमा बोर्डो पेष्ट लगाउने।८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।९. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• काँटछाँट गर्ने वेला भएको बँगैचा <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): विरुवाको काँटछाँट गर्ने Prune Plants</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• विरुवामा अनावस्यक हाँगाविगाहरू हटाइएको।• बोर्डेक्स पेस्ट लगाएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>काँटछाँट:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• काँटछाँट गर्ने तरिका <p>बोर्डो पेष्ट</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• उपयोगिता

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिकेचर/आरी/लुपर, निलो तुथो (Quick lime) चुना, फलामको किला, जग ,बाल्टी , बोर्डेक्स ब्यालेन्स ,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

Module: फलफुल उत्पादन Fruit Production

Task: ८ फल टिप्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. फल टिप्नु पर्ने बोटको यकिन गर्ने।६. फल राख्ने झोला वोक्ने।७. बोटको प्रकृति र फलको परिमाण अनुसार:<ul style="list-style-type: none">• कैची वा हार्भेस्टरले (फलको भेट्नोमा काटी) फल टिप्ने।• फललाई हातले समाई हल्का दाँयाँ वा बाँया मोडी भेट्नो वाट छुट्याउने।• एकैपटक धेरै टिप्नु पर्ने भएमा बोटको फेदमा फोम/पराल विछ्याई त्यसमाथी पाल/प्लास्टिक/कपडा ओछ्याउने र फल टिप्नु पर्ने बोटमा चड्ने र मेसिनको प्रयोग गरेर फल टिप्ने अथवा बोट हल्लाएर फल झार्ने।८. टिपेको फल झोलामा राख्ने।९. झोलाबाट क्रेटमा खन्याउने।१०. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• फल टिप्ने वेला भएको वगैचा <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>फल टिप्ने गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• विरुवाको हाँगा नभाचि सबै फल टिपेको देखिनु पर्ने• फलमा कुनै चोटपटक नलागेको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>फलफुल उत्पादन:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• फाइदा• फरक फरक प्रजातिका फल टिप्ने तरीका र उपकरणहरू• सावधानी• Harvesting Index• Maturity Index• Climacteric Fruits• Non-climacteric fruits

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

झोला, क्रेट, डोको, फल टिप्ने औजार

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सावधानी अपनाउने।

मोड्युल ८
सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन
Irrigation and Drainage Management

मोड्युल ८: सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन Irrigation and Drainage Management

विवरण (Description): यस मोड्युलमा सतही सिंचाई गर्ने, फोहोरा सिंचाई गर्ने, थोपा सिंचाई गर्ने, निकास तयार गर्ने, कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू सतही सिंचाई गर्न, फोहोरा सिंचाई गर्न, थोपा सिंचाई गर्न, निकास तयार गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: १. सतही सिंचाई गर्ने Perform Surface Irrigation २. फोहोरा सिंचाई गर्ने Perform Sprinkler Irrigation ३. थोपा सिंचाई गर्ने Perform Drip Irrigation ४. निकास दिने Prepare Drainage
समय (Duration): सैद्धान्तिक २.० घण्टा + व्यावहारिक ६.० घण्टा = ८.० घण्टा

Module: सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन Irrigation and Drainage Management
Task: १ सतही सिंचाई गर्ने Perform Surface Irrigation
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Terminal Performance Objective)
<ol style="list-style-type: none"> आवश्यक जानकारी लिने। कार्य स्थल छनौट गर्ने। आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। पानीको स्रोतको यकिन गर्ने। पानीको स्रोत देखी जमीनको सतह माथि कुलो वा नहर सिंचाई गर्नुपर्ने फिल्डसम्म खन्ने नहर र फिल्डको आलीको ठाउँठाउँमा पानी खोल्न र बन्द गर्न मिल्ने मुख बनाउने। सिंचाई गर्नेबेला पानीको स्रोत बाट पानी बगाउने फिल्डमा आवश्यक मात्रामा पानी जम्मा भएपछि पानीको मुहान बन्द गर्ने। एउटा फिल्डमा पानी आवश्यक मात्रामा जम्मा भएपछि अर्को फिल्डमा पानी पठाउन। कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): कार्यस्थल, सिंचाई गर्नुपर्ने जग्गाको क्षेत्रफल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): सतही सिंचाई गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> पानीको स्रोत सिंचाई गर्नुपर्ने फिल्ड भन्दा अग्लो स्थानमा रहेको फिल्डको सबै भागमा पानी बराबर बाँडिएको फिल्डमा आवश्यक मात्रामा पानी जम्मा भएपछि पानीको महान बन्द गरिएको कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>सतही सिंचाई</p> <ul style="list-style-type: none"> परिचय महत्व प्रकार सतही सिंचाई गर्ने विधि सतही सिंचाई गर्दा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरू: <p>गुरुत्वाकर्षण बहाव :</p> <ul style="list-style-type: none"> परिचय महत्व Basin Irrigation Furrow Irrigation Border Irrigation

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पानीको स्रोत, कोदालो, कुटो, सावेल, चुच्चे कैंच, हँसिया, Garden Pipe

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत, औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।

Module: सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन Irrigation and Drainage Management

Task: २ फोहोरा सिंचाई गर्ने Perform Sprinkler Irrigation

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. पानीको स्रोतको यकिन गर्ने ६. पानीमा आवश्यक चाप (pressure) उत्पन्न गराउनका लागि पम्प वा गुरुत्वाकर्षण बहावको प्रयोग गर्ने ७. सिंचाई गर्नुपर्ने फिल्डमा मुख्य पाइपलाइन जडान गरी पम्प देखी पानी फिल्डको विभिन्न भागमा पुर्याउने ८. त्यस्तैगरी शाखा पाइपलाइन (Lateral) जडान गर्ने ९. शाखा पाइपलाइनमा जडान गरी पानीलाई Riser Pipe जडान गरी पानीलाई Sprinkler वा Nozzle सम्म पुर्याउने १०. Riser पाइपको उचाइ साना Sprinkler को लागि १ मिटरसम्मको राख्ने ११. Riser पाइपमा फोहोर जम्न नदिनका लागि फिल्टर राख्ने १२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्य स्थल • सिंचाई गर्नुपर्ने जग्गाको क्षेत्रफल <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): फोहोरा सिंचाई गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • पानीमा आवश्यक मात्रामा चाप उत्पन्न गराइएको • मुख्य पाइपलाई स्थायीरूपमा जमिनमा गाडिएको अथवा यताउता सार्न मिल्ने किसिमको बनाइएको • दिईएको क्षेत्रफल अनुसार सिंचाई गरेको। • Riser पाइपमा फोहोर जम्न नदिनका लागि फिल्टर राखिएको • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>फोहोरा सिंचाई:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • फोहोरा सिंचाई प्रणालीका मुख्य भाग र कामहरू • फोहोरा सिंचाई गर्ने विधि • फोहोरा सिंचाई गर्दा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरू <p>Sprinkler वा Nozzle:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • प्रकार <p>राइजर पाइप:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • उपयुक्त माटो • उपयुक्त स्लोप

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पम्प, मुख्य पाइप, साखा, पाइप, रेगुलेटर, स्पीङ्गलर, फिल्टर, राइजर (Riser)

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।
- कामबाट ध्यान हटाउने कारकहरू जस्तै मोबाइल फोनको प्रयोग नगर्ने।
- पम्प प्रयोग गर्दा करेन्ट लाग्नबाट जोगिने।

Module: सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन Irrigation and Drainage Management

Task: ३ थोपा सिंचाई दिने Perform Drip Irrigation

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनौट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. पानीको स्रोतको यकिन गर्ने६. बालुवा फिल्टर वा स्क्रिन फिल्टर जोड्ने७. पानीको ट्यांकी जमिन देखि १ -१.५ मिटर अग्लो ठाउँमा राख्ने।८. हरेक सबमेनको मुखमा एउटा भल्भ राख्ने९. सबमेन पाइपमा आवश्यक साइजको प्वाल Drill गरी Lateral पाइप डीजाइन अनुसार जोड्ने।१०. Dripper हरू Lateral पाइपमा डीजाइन अनुसार जोड्ने।११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल, सिंचाई गर्नुपर्ने जग्गाको क्षेत्रफल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): थोपा सिंचाई गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">● प्रति बिरुवा १ देखि दुईवटा Dripper जडान गरिएको● Dripper को क्षमता दुई देखि तिन लिटर प्रतिघण्टा भएको● Dripper बिचको दुरी ६० सेमी राखिएको।● ड्रिपरबाट पानीको वाहव नियन्त्रण भएको।● कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>थोपा सिंचाई</p> <ul style="list-style-type: none">● परिचय● महत्व● थोपा सिंचाई गर्ने विधि● थोपा सिंचाई प्रणालीका मुख्य भागहरू र कामहरू● थोपा सिंचाई प्रणाली जडान गर्दा अपनाउनुपर्ने सावधानीहरू● थोपा सिंचाईको लागि उपयुक्त बालीहरू● थोपा सिंचाईको लागि उपयुक्त माटो

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पानीको स्रोत, बाइपाइस लाइन, बालुवा, जाली, मेनलाइन, सबमेन लाइन, फलस भल्भ, ट्याङ्की Stand, Control head, Filter, Lateral, Dripper

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।
- कामबाट ध्यान हटाउने कारकहरू जस्तै मोबाइल फोनको प्रयोग नगर्ने।

Module: सिंचाई तथा निकास व्यवस्थापन Irrigation and Drainage Management

Task: ४ निकास दिने (Prepare Drainage)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २ घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनौट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. कार्यस्थल छनौट गर्ने६. जमीनको अधिक पानीलाई सतह बाटै हटाउनका लागि गहिरा नालीहरू खन्ने७. साना नालीहरू खन्ने८. साना नालीहरू ठूलो नालीमा जोडेर जमीनको अधिक पानी निकास गर्ने९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१०. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।११. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल, निकास गर्नुपर्ने जग्गाको क्षेत्रफल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): निकास गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">● पानी निकास गर्दा फिल्डको अग्लो स्थानबाट होचो स्थानतर्फ निकास गरिएको● उचित मात्रामा पानी निकास भएपछि निकास कुलोको मुख बन्द गरिएको● दिइएको क्षेत्रफल अनुसार निकास गरेको।● कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>निकास गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none">● परिचय● महत्व● फाइदाहरू● प्रकारहरू● निकास गर्ने विधि● निकास गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू● सरफेस ड्रेनेज सिस्टम● गटर ड्रेनेज सिस्टम

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कोदालो , कुटो , साबेल , हँसिया

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।

मोड्युल ९
रोगकीरा व्यवस्थापन
Pest Management

मोड्युल ९: रोगकीरा व्यवस्थापन Pests Management

विवरण (Description): यस मोड्युलमा सफा खेती गर्ने, बत्तीको पासो राख्ने, पहेलो पासो राख्ने, फेरोमेन पासो राख्ने, जैविक विषादी प्रयोग गर्ने, झोल विषादी प्रयोग गर्ने र धुलो विषादी प्रयोग गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।
मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू सफा खेती गर्ने, बत्तीको पासो राख्ने, पहेलो पासो राख्ने, फेरोमेन पासो राख्ने, जैविक विषादी प्रयोग गर्ने, झोल विषादी प्रयोग गर्ने र धुलो विषादी प्रयोग गर्ने सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: <ol style="list-style-type: none"> १. सफा खेती गर्ने Perform Clean Cultivation २. बत्तीको पासो राख्ने Install Light Trap ३. पहेलो पासो राख्ने Install Yellow Sticky Trap ४. फेरोमेन पासो राख्ने Install Pheromone Trap ५. जैविक विषादी प्रयोग गर्ने Apply Biological Pesticide ६. रसायनिक झोल विषादी प्रयोग गर्ने। Apply Liquid Pesticide ७. रसायनिक धुलो विषादी प्रयोग गर्ने Apply Dust Pesticide
समय (Duration): सैद्धान्तिक ३.५ घण्टा + व्यावहारिक ११.५ घण्टा = १५.० घण्टा

Module: रोगकीरा व्यवस्थापन Pests Management
Task: १ सफा खेती गर्ने Perform Clean Cultivation
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक २.५ घण्टा = ३.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. कार्यस्थल छनौट गर्ने। ६. फिल्डमा गहिरो गरी खनजोत गर्ने। ७. बाली लगाउनु भन्दा पहिले नै झारनासक विषादी प्रयोग गरी फिल्डलाई झारपात रहित बनाउने। ८. बालीनाली भएको खेतबारीमा बेलाबेलामा गोडमेल गरी झारपात जर्दैदेखि हटाउने। ९. किराका लार्वाहरू र अण्डा हरू टिपेर हटाउने। १०. रोग लागेका बिरुवाहरू उखेलेर फाल्ने ११. खेतबारीबाट मल तथा गोबरको थुप्रो हटाउने। 	अवस्था (Condition): कार्य स्थल, क्षेत्रफल निर्दिष्ट कार्य Task: : सफा खेती गर्ने मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> • खेतबारीमा गहिरो खनजोत गोडमेल गरी झारपात जर्दैदेखि हटाइएको • किराका larva तथा अण्डा हरू नभएको। • रोगी बिरुवाहरू उखेलेर फालिएको • दिइएको क्षेत्रफल अनुसार गरिएको। 	सफा खेती गर्ने <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • सफा खेती गर्ने तरिकाहरू • सफा खेती गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू • झारनासकको विषादीको प्रकार र काम। •

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१२. राम्रोसँग कुहिएको कम्पोस्ट वा गोठेमल प्रयोग गर्ने। १३. खेतबारी बाट मरेका तथा सुकेका पात पतिगर तथा स्याउला हटाउने। १४. खेतबारीमा आवश्यक भन्दा धेरै पानी जम्न नदिने। १५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १६. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<ul style="list-style-type: none"> • खेतबारीबाट गोबर तथा मलको थुप्रो र सुकेका पात तथा स्याउला हरू हटाइएको • खेतबारीमा पानीको निकासको व्यवस्था गरिएको • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कोदालो, कुटो, हसिया, रेक, Sprayer, Herbicide

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।

Module: रोग किरा व्यवस्थापन
Task: : २ बत्तीको पासो राख्ने Install Light Lamp
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
१. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. चारपाटे प्लास्टिक बोतलको बीच भागमा चारैतिर अलिअलि काट्ने ६. एउटा अग्लो स्थानमा बोतल झुन्ड्याउने ७. बोतलको मुखबाट एउटा बल्ब झुन्ड्याउने ८. बल्ब Power supply दिने। ९. बोतलको तलपट्टि फेदमा अलिकति पानी राख्ने १०. त्यस पानीमा २ -३ थोपा डिजेल मिसाएर च्यापच्यापे चिल्लो झोल बनाउने ११. रातको समयमा बोतलको बल्ब अन गर्ने १२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	अवस्था (Condition): कार्य स्थल, क्षेत्रफल, समस्या भएको किराको प्रकार निर्दिष्ट कार्य Task: बत्तीको पासो राख्ने मानक (Standard): <ul style="list-style-type: none"> बत्तीको पासोको फेदमा किरालाई फसाउनका लागी च्यापच्यापे चिल्लो झोल राखिएको रातको समयमा बोतलको बल्ब अन गरिएको दिइएको क्षेत्रफल अनुसार गरिएको। कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	बत्तीको पासो <ul style="list-style-type: none"> परिचय महत्व बत्तीको पासोले नियन्त्रण गर्न सक्ने किराका प्रकारहरू बत्तीको पासो प्रयोग गर्ने तरिका बत्तीको पासो प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

बत्तीको पासो, प्लास्टिकका बोतल, कैची, बल्ब, विजुलीको तार, पानी, डिजेल

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।

Module: रोग किरा व्यवस्थापन

Task: ३ पहेलो च्यापच्यापे पासो (Yello sticky trap) राखे

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनौट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. कार्यस्थलको पानी नपर्ने ठाँउमा बाँसको लठी गाड्ने६. पहेलो च्यापच्यापे पासोको टुप्पोतिर एउटा सानो प्वाल पार्ने७. पासोको प्वालभिन्न डोरी घुसाने८. पहेलो च्यापच्यापे पासो बाँसको लठीमा झुन्ड्याउने९. पहेलो पासोको बाहिरी तह हटाउने१०. पासोमा किराहरू टाँसिन छोडीदिने।११. पासोमा सबैतिर कीराहरू टाँसिएपछि पासो निकालेर फोहोरमा विसर्जन गर्ने१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राखे।	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल, क्षेत्रफल, समस्या भएको किराको प्रकार</p> <p>निर्दिष्ट कार्य Task: पहेलो च्यापच्यापे पासो राखे</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">● पहेलो च्यापच्यापे पासो उपयुक्त उचाइमा झुन्ड्याइएको● पहेलो च्यापच्यापे पासोलाई आकाशे वर्षाबाट जोगाइएको● पहेलो पासोको बाहिरी तह हटाइएको● दिइएको क्षेत्रफल अनुसार गरिएको।● कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>पहेलो च्यापच्यापे पासो:</p> <ul style="list-style-type: none">● परिचय● महत्व● पहेलो च्यापच्यापे पासोले नियन्त्रण गर्न सक्ने कीराका प्रकारहरू● प्रयोग गर्ने तरिका● प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

पहेलो च्यापच्यापे पासो, बासका भाटा/लठी, सुतली/डोरी, पन्जा, ह्यामर

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।

Module: रोग किरा व्यवस्थापन
Task: ४ फेरोमोन पासो (फनेलमा Pheromone Trap) राख्ने
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. कार्यस्थलमा बालीभन्दा १ फिट अग्लो काठको वा बाँसको लट्टी गाड्ने। ६. फेरोमोन पासोको सोली जस्तो भागको मुनिपट्टि त्यसैसँग आएको तलपट्टि बन्द भएको प्लास्टिकले बेर्ने। ७. सोलीको माथिपट्टि रहेको बिकोको बीच भागमा ल्युर राख्ने। ८. ल्युर राखेपछि बिकोलाई सोलीमा जडान गर्ने ९. तयार भएको पासोलाई कार्यस्थलमा गाडिएको लट्टिमा जडान गर्ने। १०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। ११. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल, नियन्त्रण गर्नुपर्ने किराको प्रकार, क्षेत्रफल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य Task: फेरोमोन पासो राख्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फेरोमोन पासो बालीभन्दा १ फिट अग्लो उचाइमा जडान गरिएको • किराको किसिम अनुसार ल्युर प्रयोग गरिएको • एउटा फेरोमोन पासो देखि अर्को पासो ३.५ मिटरको दुरीमा राखिएको। • दिइएको क्षेत्रफल अनुसार पुग्ने संख्यामा जडान गरिएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>फेरोमोन पासो</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • फेरोमोन पासोले नियन्त्रण गर्न सक्ने किराका प्रकारहरू • फेरोमोन पासो प्रयोग गर्ने तरिका • फेरोमोन पासो प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>ल्युर:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • प्रकार

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

फनेल, ल्युर, बासको लट्टी, सुतली/डोरी, पासो

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।

Module: रोग किरा व्यवस्थापन
Task: ५ जैविक विषादि तयार गर्ने
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. स्थानीय रूपमा पाइने औषधीय गुणहरू भएका गाइवस्तुले नरुचाएका तितो पिरो अमिलो टर्पो जस्ता गुणहरू भएका विरुवाहरू संकलन गर्ने ६. संकलन गरिएका विरुवाहरूलाई स-साना टुक्रा हुने गरी काट्ने। ७. २०० लिटर क्षमता भएको प्लास्टिक वा फलामको ड्रम लिने। ८. ड्रमको ७५ प्रतिशत भाग ओगट्ने गरी काटीएको वायोमास भर्ने। ९. त्यसमा प्याज लसुन तथा अदुवा मसिना टुक्रा गरी काटेर मिसाउने। १०. ड्रमको बाँकी भाग पानीले भर्ने। ११. जोरनको रूपमा EM वा गहुँत मिसाउने १२. २५-३० दिनसम्म कुहिन छोडी दिने। १३. विषादिलाई छानेर माथिको झोल निकाल्ने १४. जैविक झोललाई १ भागमा ४ भाग पान मिसाएर विरुवामा छर्कने। १५. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १६. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १७. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल, खडा नालीम भएको जग्गाको क्षेत्रफल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य Task: जैविक विषादि प्रयोग गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> ● किरा अनुसारको रासायनिक विषादी प्रयोग गरिएको। ● रासायनिक विषादीको प्रकार र Concentration अनुसार ratio सिफारिस भइ तयार भएको ● सिफारिश मात्रामा तयार गरिएको। ● कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>जैविक विषादि</p> <ul style="list-style-type: none"> ● परिचय ● महत्व ● प्रकारहरू ● बनाउने तरिका ● प्रयोग गर्ने तरिका ● प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

स्थानिय रूपमा पाइने (तिते पाती, बनमारा, निम, आँक, धतुरो, गन्दे) २०० लिटरको प्लास्टिक वा फलामको ड्रम पानी, EM र जिवातु

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।

Module: रोग किरा व्यवस्थापन
Task: ६ रासायनिक झोल विषादी प्रयोग गर्ने Apply Chemical Liquid Pesticide
समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनौट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. स्प्रेयरको तीन चौथाई भागसम्म रासायनिक झोल विषादी भर्ने ६. स्प्रेयरको पम्प चलाई झोल विषादीमा चाप उत्पन्न गराउने ७. स्प्रेयरको ट्रीगर थिचेर स्प्रे गनको नोजलबाट झोल विषादी एकैनासले चारैतिर रोगकीरा ग्रसित वालीमा छर्ने ८. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। ९. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल</p> <p>निर्दिष्ट कार्य Task: रासायनिक झोल विषादी प्रयोग गर्ने Apply Chemical Liquid Pesticide</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गरिएका • स्प्रेयरको तीन चौथाई भागसम्म रासायनिक झोल विषादी भरिएको • स्प्रेयरको पम्प चलाई झोल विषादीमा चाप उत्पन्न गराइएको • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>रासायनिक झोल विषादि</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • प्रकारहरू • प्रयोग गर्ने तरिका • प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू <p>स्प्रेयर:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • मुख्य भागहरू • विषादी प्रयोग गरेपछि पर्खने समयको जानकारी गराउने।

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

प्लास्टिक जग, स्प्रेयर, रासायनिक झोल विषादी, बुट, आइ प्रोटेक्टीभ ग्लासेस, मास्क, ग्लोभ्स।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।
- चर्को घाम र हावा लागेको बेला विषादीको प्रयोग नगर्ने।

Module: रोग किरा व्यवस्थापन

Task: ७ रासायनिक धुलो विषादी प्रयोग गर्ने Apply Chemical Dust Pesticide

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनौट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. रोटरी डस्टरको तीन चौथाई भागसम्म धुलो विषादी भर्ने६. रोटरी डस्टरलाई अगाडी छातीमा झुन्ड्याउने७. रोटरी डस्टरको ह्याण्डल घुमाई भित्रको पङ्खा चलाउने८. पङ्खाद्वारा डस्टरभित्र धुलो विषादीमा चाप उत्पन्न गराउने९. रोटरी डस्टरको ह्याण्डल घुमाउदै होप्परको नोजलबाट धुलो विषादी एकैनासले चारैतिर रोगकीरा ग्रसित बालीमा छर्ने१०. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।११. उपकरण तथा औस्रेयरको जारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१२. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): कार्य स्थल, क्षेत्रफल, रासायनिक विषादिको प्रकार, नियन्त्रण गर्नुपर्ने किराको प्रकार</p> <p>निर्दिष्ट कार्य Task: रासायनिक धुलो विषादि प्रयोग गर्ने Apply Chemical Dust Pesticide</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">● किरा अनुसारको रासायनिक धुलो विषादी प्रयोग गरिएको।● दिइएको क्षेत्रफल अनुसार विषादी प्रयोग गरिएको।● रोटरी डस्टरको तीन चौथाई भागसम्म रासायनिक धुलो विषादी भरिएको● रोटरी डस्टर भित्र धुलो विषादीमा चाप उत्पन्न गराइएको।● कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>रासायनिक धुलो विषादि</p> <ul style="list-style-type: none">● परिचय● महत्व● प्रकारहरू● प्रयोग गर्ने तरिका● प्रयोग गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू● प्रयोग गर्नु पर्ने अवस्था। <p>डस्टर:</p> <ul style="list-style-type: none">● परिचय● महत्व● मुख्य भागहरू.

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

डस्टर, रासायनिक धुलो विषादी, प्लास्टिक जग, स्प्रेयर, बुट, आइ प्रोटेक्टीभ ग्लासेस, मास्क, ग्लोभस।

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- औजार, उपकरण प्रयोग गर्दा चोटपटकबाट जोगिन शतर्क रहने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण प्रयोग अनिवार्य गर्ने।
- चर्को घाम र हावा लागेको वेला विषादीको प्रयोग नगर्ने।

मोड्युल १०
बजारीकरण तथा प्रचार प्रसार
Marketing and Extension

मोड्युल १०: बजारीकरण तथा प्रचार प्रसार Marketing and Extension

विवरण (Description): यस मोड्युलमा प्याकेजिङ्ग गर्ने, विक्रि गर्ने, कृषक समूह तयार गर्ने, समूहको बैठक सञ्चालन गर्ने र सीप प्रदर्शन गर्ने कार्यहरूसँग सम्बन्धी ज्ञान र सीपहरू समावेश गरिएका छन्।

मोड्युल परिणाम (Module Outcome): यस मोड्युल पूरा भएपछि प्रशिक्षार्थीहरू प्याकेजिङ्ग गर्ने, विक्रि गर्ने, कृषक समूह तयार गर्ने, समूहको बैठक सञ्चालन गर्ने र सीप प्रदर्शन गर्न सक्षम हुनेछन्।

कार्यहरू:

१. प्याकेजिङ्ग गर्ने। Perform Packaging
२. उत्पादन विक्रि गर्ने। Sell Products
३. कृषक समूह तयार गर्ने। Form Farmers Group
४. समूहको बैठक सञ्चालन गर्ने। Conduct Group Meeting
५. सीप प्रदर्शन गर्ने Demonstrate Skill

समय (Duration): सैद्धान्तिक २.५ घण्टा + व्यावहारिक ६.५ घण्टा = ९.० घण्टा

Module: बजारीकरण तथा प्रचार प्रसार (Marketing and Extension)

Task: १ प्याकेजिङ्ग गर्ने। (Perform Packaging)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. आवश्यक जानकारी लिने। २. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। ४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ५. साइज/गुणस्तर अनुसारको उत्पादन (Grading) छुट्याउने। ६. छुट्याएको उत्पादन फरक फरक क्रेटमा राख्ने। ७. ग्रेडिङ गरेको उत्पादन बजारको माग अनुसारको तौल लिने। ८. जोखेको उत्पादन प्याकीङ्ग गर्ने प्लास्टिक वा थैलामा राख्ने। ९. थैला/प्लास्टिकमा लेवल गर्ने। १०. लेवल लगाएको थैला/प्लास्टिकको मुख बन्द गर्ने। ११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने। १२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने। १३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने। 	<p>अवस्था (Condition): प्रशोधन कक्ष</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): प्याकेजिङ्ग गर्ने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • उत्पादित सामग्री लेवल सहित प्याकेजिङ्ग गरिएको। • एकनास प्याकेजिङ्ग भएको। • कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	<p>प्याकेजिङ्ग:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • महत्व • प्रकार • विधि <p>ग्रेडिङ्ग:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • आवश्यकता • विधि <p>लेवल:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • लेवलका आधारभूत विषयवस्तुहरू, • लेवलिङ्ग विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

Head cap, Apron, Gloves, Gumboots, Plastic, Labelling paper/machine, Marker, Weighing Machine, Crate, Grader, Sealing Machine

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थलको सरसफाईमा ध्यान दिने।

Module: बजारीकरण तथा प्रचार प्रसार (Marketing and Extension)

Task: २ उत्पादन विक्री गर्ने (Sale Products)

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।४. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।५. आफ्नो उत्पादन यकिन गर्ने।६. बजारको माग संकलन गर्ने।७. आवश्यकता अनुसारको प्याकेजिङ्ग गर्ने।८. ढुवानी सम्बन्धी नीति नियम तथा मुल्य प्राप्त गर्ने।९. ढुवानीको साधनको व्यवस्था गर्ने।१०. मुल्य निर्धारण गर्ने।११. माग अनुसारको सामग्री उपयुक्त तापक्रम कायम गरि बजारमा विक्री वितरण (delivery) गर्ने।१२. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१३. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१४. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• उत्पादित सामग्रीहरू• बजार क्षेत्र <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): उत्पादन विक्री गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• बजार मुल्य प्राप्त गरिएको।• लागत मुल्य हिसाब गरिएको।• आफ्नो बस्तु अथवा सेवाको मुल्य निर्धारण गरिएको।• ढुवानी सम्बन्धी नीति नियमको पालना गरिएको।• माग संकलन गरिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>विक्री:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व <p>मुल्य:</p> <ul style="list-style-type: none">• बजार मुल्य प्राप्त गर्ने तरिका• लागत मुल्य हिसाब गर्ने तरिका <p>ढुवानी:</p> <ul style="list-style-type: none">• ढुवानी सम्बन्धी नीति नियम• ढुवानी मुल्य प्राप्त गर्ने गरीका

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

क्रेट, डोको, कापी, कलम, गाडी

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।

Module: बजारीकरण तथा प्रचार प्रसार (Marketing and Extension)

Task: ३ कृषक समूह गठन गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक ०.५ घण्टा = १.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका उपायहरू सुनिश्चित गर्ने।४. कृषकहरूको सूची तयार गर्ने।५. कृषकहरूलाई निश्चित मिति, समय र स्थानमा उपस्थितिका लागि सूचना दिने।६. सबै कृषकहरू संग औपचारिक रूपमा परिचय गर्ने।७. समूह गठन वारेमा जानकारी गराउने।८. समूह गठनको उद्देश्यवारे स्पष्ट पार्ने।९. समूह गठनबारे कृषकहरूलाई आ-आफ्नो विचार राख्न लगाउने।१०. सबै जनाको विचार ध्यानपूर्वक सुन्ने।११. सबैजनाको सहमती लिने।१२. उपस्थित कृषकहरूबाट अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरू सहित १५-२५ कृषकहरू रहेको समूह बनाउने।१३. समूहको नामाकरण गर्ने।१४. समूहको बिधान तयार पारि दर्ता गर्नको लागि जिम्मेवारी तोक्ने।१५. सुरुवाति आर्थिक स्रोत संकलनको योजना बनाउने।१६. बैंक खाता खोल्नको लागि जिम्मेवारी तोक्ने।१७. पदाधिकारी सहितको सदस्यहरूको समूह गठन भएको माइनुटिङ्ग गर्ने।१८. सबै लाई उपस्थिति तथा निर्णयको अन्त्यमा सही गराउने।१९. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।२०. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition):</p> <ul style="list-style-type: none">• गाँउ/समुदाय <p>निर्दिष्ट कार्य (Task):</p> <p>कृषक समूह गठन गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• अध्यक्ष उपाध्यक्ष सचिव, कोषाध्यक्ष तथा सदस्यहरू सहितको समूह गठन भएको माइनुट तयार भएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>कृषक समूह:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• गठन गर्नुको महत्व• गठन विधि• दर्ता तथा संचालन <p>माइनुटिङ्ग:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• तयार गर्नुको महत्व• विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मार्कर, फिलपचार्ट, रजिष्टर, कलम,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, आफ्नो र सबै सहभागीहरूको सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपायहरू अवलम्बन गर्ने।
- छलफल गर्दा एक-अर्कालाई आदर गर्ने।

Module: वजारीकरण तथा प्रचार प्रसार Marketing and Extension

Task: ४ समूहको बैठक संचालन गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. कार्य स्थल छनोट गर्ने।३. स्वास्थ्य तथा सुरक्षाका उपायहरू सुनिश्चित गर्ने।४. बैठकको लागि प्रस्ताव तयार गर्ने५. बैठकमा सबै सदस्यहरूलाई निमन्त्रणा गर्ने।६. बैठक कक्ष तयार गर्ने।७. सबैजनालाई बैठकमा स्वागत गर्ने।८. अध्यक्षको अनुमति लिई बैठकको सुरुवात गर्ने।९. सबैजनाको उपस्थिति गराउने।१०. बैठकमा छलफल गर्नु पर्ने विषयहरू प्रस्ताव गर्ने।११. छलफल बाट आएका निर्णयहरूलाई टिपोट गर्ने।१२. निर्णयको अन्त्यमा निर्णय पारित गराई सबैलाई हस्ताक्षर गराउने।१३. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१४. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१५. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): बैठक कोठा</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): समूहको बैठक संचालन गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• बैठकको लागि प्रस्ताव तयार गरिएको।• निमन्त्रणा गर्दा एजेण्डा सहित कोहि नछुटेको।• माइनुटमा उपस्थित सबैको हस्ताक्षर भएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>बैठक:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• आवश्यकता/महत्व• सञ्चालन विधि

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

कपी, कलम, रजिष्टर, फिलिपचार्ट,

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल, आफ्नो र सबै सहभागीहरूको सुरक्षा तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी उपायहरू अवलम्बन गर्ने।
- बैठकमा एक-अर्कालाई आदर गर्ने।

Module: वजारीकरण तथा प्रचार प्रसार Marketing and Extension

Task: ५ सीप प्रदर्शन गर्ने

समय (Duration): सैद्धान्तिक ०.५ घण्टा + व्यावहारिक १.५ घण्टा = २.० घण्टा

कार्य चरणहरू (Steps)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none">१. आवश्यक जानकारी लिने।२. सीप छनोट गर्ने।३. कार्य स्थल छनोट गर्ने।४. आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने।५. आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने।६. सिकाईको बातावरण तयार गर्ने।७. सबैले देख्न र सुन्न सक्ने गरी सीप प्रदर्शन स्थल मिलाउने।८. हरेक खुड्किलालाई एक-एक गरेर प्रष्ट पाउँ विस्तारै सबैलाई सहभागी गराएर सिप प्रदर्शन गर्ने।९. सिप प्रदर्शनी पछि बनेको उत्पादन सबैलाई अबलोकन गर्न लगाउने।१०. Critical step वा कुनै स्टेपमा दुविधा भएमा पुन प्रदर्शन गरी प्रष्ट पार्ने११. कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।१२. उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।१३. कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।	<p>अवस्था (Condition): किसान समूह तथा डेमोको विषयवस्तु</p> <p>निर्दिष्ट कार्य (Task): सीप प्रदर्शन गर्ने</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none">• सीप प्रदर्शन पूर्व तयारी गरिएको।• सीप प्रदर्शन गर्दा:<ul style="list-style-type: none">- सबैले देख्न र सुन्न व्यवस्था मिलाइएको।- प्रत्येक खुड्किला विस्तारै प्रदर्शन गरीएको।- समय लिने खुड्किलाहरू पहिले नै तयार गरी राखिएको।- संवेदनशील र सुरक्षासँग सम्बन्धित खुड्किलाहरू प्रष्ट पारिएको।• कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको।	<p>सीप प्रदर्शन:</p> <ul style="list-style-type: none">• परिचय• महत्व• विधि• ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

मार्कर, ब्राउनपेपर, सीप अनुसारको सामग्री/औजार तथा उपकरणहरू

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- कार्यस्थल ,औजार तथा उपकरण साथै सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने

परियोजना कार्य
Project Work

परियोजना

विवरण (Description): दिइएको क्षेत्रफलमा गोलभेडा खेति गरेर देखाउने।
परिणाम (Outcome): यस परियोजन सम्पन्न गरे पछि प्रशिक्षार्थीहरूले नर्सरीको ब्यावस्थापन, ले-आउट, जमिनको तयारी, मलखादको ब्यावस्थापन बिरुवा ट्रान्सप्लान्ट गर्ने, सिन्चाई गर्ने, बाली संरक्षण गर्ने, काटछाँट गर्ने, थाक्रो दिने, गोडमेल गर्ने तथा बाली थन्क्याउने सम्मका कामहरू समेत सम्पादन गर्न सक्षम हुनेछन्।
कार्यहरू: दिइएको क्षेत्रफलमा गोलभेडा खेती गर्न १. कार्य योजना वा पात्रो (Calendar) बनाउने। २. कार्य योजन वा पात्रो बमोजिम आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ३. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ४. कार्य योजना अनुसार लेआउट गरी गोलभेडाको नर्सरी स्थापना गर्ने। ५. मुख्य जमिनको तयारी गरी मलखाद हिसाब गरी मिसाउने। ६. बिरुवा सार्ने। ७. छापो दिने। ८. सिंचाई दिने। ९. गोडमेल गर्ने। १०. बाली संरक्षणका उपयुक्त विधि अवलम्बन गर्ने। ११. बालीको उपयुक्त मेचुरीटी अनुसार फल टिप्ने। १२. टिपीएको फलको बजारीकरण गर्ने
समय (Duration): २२.० घण्टा

निर्देशन (Direction)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<ol style="list-style-type: none"> १. प्रत्येक कार्य गर्दा आवश्यक व्यक्तिगत सुरक्षाका उपकरणहरू प्रयोग गर्ने वा लगाउने। २. कार्य योजना वा पात्रो बनाउने। ३. कार्य योजन वा पात्रो बमोजिम आवश्यकता अनुसार औजार तथा उपकरण र सामग्रीहरू संकलन गर्ने। ४. कार्य स्थल छनोट गर्ने। ५. कार्य योजना अनुसार लेआउट गरी गोलभेडाको नर्सरी स्थापना गर्ने। ६. मुख्य जमिनको तयारी गरी मलखाद हिसाब गरी मिसाउने। ७. बिरुवा सार्ने। ८. छापो (Mulching) दिने। ९. सिंचाई दिने। १०. गोडमेल गर्ने। ११. बाली संरक्षणका उपयुक्त विधि अवलम्बन गर्ने। १२. बालीको उपयुक्त मेचुरीटी अनुसार फल टिप्ने। 	<p>अबस्था (Condition): बाँझो जमिन र जमिनको क्षेत्रफल</p> <p>परियोजना (Project): दिइएको क्षेत्रफलमा गोलभेडा खेती गरेर देखाउने।</p> <p>मानक (Standard):</p> <ul style="list-style-type: none"> • कार्य योजना वा पात्रो तयार गरिएको। • पात्रो बमोजिम दिइएको क्षेत्रफलमा लेआउट गरी गोलभेडाको नर्सरी स्थापन गरिएको। • पात्रो बमोजिम उपलब्ध गराइएको मुख्य जमिनमा मलखाद हिसाब गरी मिसाएर जमिनको तयारी गरिएको। • बिरुवा सारिएको। • Mulching गरिएको। 	<p>गोलभेडा खेती:</p> <ul style="list-style-type: none"> • परिचय • गोलभेडाको प्रकार • गोलभेडा खेती गर्न उपयुक्त हुने मौसम, हावापानी र सिजन • बेमौसमी खेतीको रूपमा गोलभेडा खेती (प्लास्टिक घर/ग्लास हाउस) • गोलभेडामा लाग्न सक्ने रोग र त्यसको उपचार

निर्देशन (Direction)	अन्तिम कार्य सम्पादन उद्देश्य (Terminal Performance Objective)	सम्बन्धित प्राविधिक ज्ञान (Related Technical Knowledge)
<p>१३.टिपेको फल विक्री वितरणका लागि तयार गर्ने।</p> <p>१४.प्रत्येक कार्य सम्पन्न भएपछि कार्य स्थल सफा गर्ने।</p> <p>१५.प्रत्येक कार्य सम्पन्न भए पछि उपकरण तथा औजारहरू सफा गरी निर्धारित स्थानमा भण्डारण गर्ने।</p> <p>१६.परियोजना कार्य सम्पादन अभिलेख राख्ने।</p>	<ul style="list-style-type: none"> आवश्यकता अनुसार माटोमा चिस्यानको मात्रा भएको गोडमेल गरिएको। बाली संरक्षणको उपयुक्त विधि अवलम्बन गरिएको। बालीको मेचुरीटी पहिचान गरी फल टिपिएको। परियोजनाको प्रत्येक कार्यको कार्य सम्पादन अभिलेख राखिएको। 	

औजार, उपकरण र सामग्रीहरू (Tools, Equipment and Materials):

सिकेचर ,कोदालो ,कुटो ,स्प्रेयर ,डस्टर ,बडिड चक्रु ,हाते आरी ,ग्राफिटङ्ग चक्रु ,मेजरिङ्ग टेप ,Weighing Balance , Soil Auger ,Shovel ,Soil Testing Machine ,Pick Axe ,Calculator ,हँसिया ,खुपी ,Watering Can ,Looper , Rootex ,Planting Board ,A-Frame ,Plastic Bucket ,प्लास्टिक बाटा ,Packaging Material ,Plastic Bag , Urea ,DAP (Diammonium Phosphate) ,Potash ,कृषि चुन ,Boron ,बाँस ,Jute Rope ,डोको Sphagnum Moss ,Cocopeat ,Compost ,गोबर ,खरानी ,बालुवा ,नाम्लो ,Grafting Tape ,Plastic sheet ,किला ,Binding wire ,Copper sulphate ,Quick lime ,Nursery Tray ,विउ ,रासायनिक विषादी Vitavex ,रासायनिक विषादी Celfos ,रासायनिक विषादी Nuvan ,रासायनिक विषादी Thiram/Captan ,Seed Dressing Can ,सुती ,साबुन , गहुँत ,तितेपाती ,पानी ,बनमारा ,Yellow Sticky Trap ,Effective Microorganisms (EM) ,Mulching Plastic , Sprinkler irrigation set ,Drip irrigation set

सुरक्षा सावधानी (Safety Precautions):

- व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण अनिवार्य प्रयोग गर्ने।
- कार्यस्थल साथै उपकरण औजार तथा सामग्रीहरूको सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने।
- तिखा तथा धारिला औजारहरू प्रयोग गर्दा सवाधानी अपनाउने।

औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू Tools, Equipment and Materials

(२० प्रशिक्षार्थीकोलागि)

व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण (Personal Protective Equipment)

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
१.	ह्याट (Hat)		Pcs	२२
२.	सुरक्षा चस्मा (Safety Goggles)		Pcs	२२
३.	औपचारीक पोशाक		Pcs	२२
४.	एप्रोन (Apron)	कटन	Pcs	२२
५.	पन्जा (Gloves)	रबर	Set	२२
६.	जुता (safety boot)	नचिप्लिने	Pair	२२
७.	सुरक्षा डस्ट माक्स (Safety dust mask)		Pcs	२२
८.	First aid box		Pcs	2

औजार तथा उपकरण (Tools and Equipment)

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
१.	सिकेचर	स्थानीय	वटा	२२
२.	कोदालो	स्थानीय	वटा	२२
३.	कुटो	स्थानीय	वटा	२२
४.	स्प्रेयर	हाते, २ लिटर क्षमता	वटा	२२
५.	डस्टर	रोटरी डस्टर	वटा	२२
६.	बडिड चक्रु	Medium Size	वटा	२२
७.	हाते आरी Pruning Saw	Medium Size	वटा	२२
८.	ग्राफिटङ्ग चक्रु	Medium Size	वटा	२२
९.	मेजरिङ्ग टेप	फित्ता वाला २० मिटर	वटा	१०
१०.	Weighing Balance	५० kg capacity	वटा	२
११.	Soil Auger	Normal Size	वटा	५
१२.	Shovel	Medium Size	वटा	५
१३.	Soil Testing Machine pH meter	Normal	वटा	2
१४.	Pick Axe	Mediummm Size	वटा	५
१५.	Calculator	Simple	वटा	५
१६.	हँसिया	Mediummm Size	वटा	5
१७.	खुर्पी	Mediummm Size	वटा	22
१८.	Watering Can	10 lit	वटा	10
१९.	Looper	Mediummm Size	वटा	५
२०.	Rake	small	वटा	5
२१.	knapsack sprayer	with Battery	वटा	2
२२.	Soil test kitbox		वटा	2
२३.	Planting board	Wooden	Pcs	2
२४.	A- Frame	Wooden	pcs	2

सामग्री (Materials)

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
१.	Rootex	Medium Size	बट्टा	३
२.	Plastic Bucket	10 Liter Capacity	Pcs	22
३.	प्लास्टिक बाटा	10 Liter Capacity	Pcs	22
४.	Plastic crate	12cmx6cm	Pcs	10
५.	Poly bags	midium	Kg	1
६.	Urea	Granules	Kg	100
७.	DAP (Diammonium Phosphate)	Granules	Kg	50
८.	Potash	MOP Powder	Kg	25
९.	कृषि चुन		Kg	100
१०.	Boron		Kg	5
११.	बाँस		बटा	२०
१२.	Jute Rope		Kg	1
१३.	डोको		बटा	10
१४.	Moss	Sphagnum Moss	Kg	10
१५.	Cocopeat		Kg	20
१६.	Compost	Well rotten	Kg	500
१७.	FYM	Well rotten	Kg	500
१८.	खरानी		Kg	50
१९.	बालुवा		Kg	50
२०.	नाम्लो		बटा	10
२१.	Grafting Tape		रोल	५
२२.	Plastic sheet	6mx12m (90 GSM)	सेट	४
२३.	किला	4 इन्च	केजी	२
२४.	Binding wire	GI wire	Kg	२
२५.	Cupper sulphate	Powder	Kg	२
२६.	Quick lime	Powder	Kg	10
२७.	Nursery Tray	Normal size	बटा	५
२८.	बिउ (तरकारी र अन्नवाली)	Different Crop	केजी	५
२९.	रासायनिक विषादी Vitavex	,	Tablet	5
३०.	रासायनिक विषादी Celfos		Tablet	5
३१.	रासायनिक विषादी Nuvan		Bottle	1
३२.	रासायनिक विषादी Thiram/Captan		Kg	½
३३.	Seed Dressing Can	1 Kg Capacity	बटा	5
३४.	फलफुलको विरुवा	ठाउँ/मौसम अनुसार	बटा	२२
३५.	बिउ आलु	ठाँउ अनुसार उपयुक्त बिउ	केजी	५०
३६.	सुर्ती	लामो पात भएको सुर्ती	केजी	२
३७.	साबुन		बटा	५
३८.	गहुँत		लिटर	१०
३९.	तितेपाती		केजी	१०
४०.	पानी	आवश्यकता अनुसार		
४१.	बनमारा		केजी	१०
४२.	Yellow Sticky Trap		बटा	20

क्र.सं.	विवरण	स्पेशिफिकेशन	एकाइ	परिमाण
४३.	Effective Microorganisms (EM)		लिटर	५
४४.	Mulching Plastic		रोल	2
४५.	Sprinkler irrigation set		सेट	४
४६.	Drip irrigation set	50 liter capacity	सेट	४
४७.	Pheromone trap (cu-lure)		बटा	४
४८.	Spodolure		बटा	4
४९.	Multi neem (Neem based pesticide)	Liquid	Lit	5
५०.	Sticker	Liquid	lit	Half
५१.	CoCopeat Tray		Pcs	22

आवश्यक स्टेसनरीहरू Stationery

पेशा: सामुदायिक कृषि सहायक Community Agriculture Assistant
अवधि: १६० घण्टा
समूहको आकार: २० जना

क्र.सं.	विवरण	परिमाण	कैफियत
१.	इजेलबोर्ड र फ्लिपचार्ट पेपर	आवश्यकता अनुसार	
२.	इन्डेक्स फाईल	२ थान	३ ईन्च
३.	इरेजर	३ दर्जन	
४.	करेक्शन पेन	१ दर्जन	
५.	कैंची	१ थान	पेपर काट्ने
६.	क्याल्कुलेटर	१ थान	साइन्टिफिक
७.	ग्लु स्टिक	३ थान	
८.	डटपेन्/जेलपेन	४ दर्जन	
९.	नेपाली फाईल	१ दर्जन	फाईल तुना समेत
१०.	पन्चिड मेशिन	१ थान	
११.	पमनिन्ट मार्कर	१ दर्जन	
१२.	पिन बोर्ड र फल्यास कार्ड र पिन	आवश्यकता अनुसार	पिनबोर्ड पिन
१३.	पेन्सिल	३ दर्जन	
१४.	पेपर कटर	२ थान	१८ एम.एम.
१५.	पेपर कटर बोर्ड	१ थान	
१६.	फाइल	आवश्यकता अनुसार	
१७.	फोटोकपी पेपर	१ रिम/थान (५०० वटा)	A4/75 gram
१८.	फोटोकपी पेपर	आवश्यकता अनुसार	
१९.	बाइन्डिङ्ग टेप	१ थान	१ ईन्च
२०.	बोर्ड मार्कर	२ दर्जन	
२१.	रिङ्ग फाईल	४ थान	
२२.	सर्पनर ठुलो	२ थान	
२३.	साइन पेन	३ दर्जन	
२४.	सेलो टेप	२ दर्जन	
२५.	स्केच प्याड/कापी	२ दर्जन	
२६.	स्केल (१२ ईन्च)	२ दर्जन	
२७.	साईन्स प्राक्टिकल कपि	२ दर्जन	
२८.	स्टेप्लर मेशिन र पिन	२ थान	
२९.	हाईलाईट पेन	३ थान	
३०.	हाजिर कपी	१ थान	
३१.	हाइट बोर्ड (3X5feet)	१ थान	
३२.	डस्टर	२ थान	

पूर्वाधार तथा सुविधाहरू Infrastructure and Facilities

पेशा: सामुदायिक कृषि सहायक Community Agriculture Assistant
अवधि: १६० घण्टा
समूहको आकार: २० जना

क्र.सं.	मानक/विधि	सूचकाङ्क (अनिवार्य)	कैफियत
१.	कक्षाकोठा र बस्ने तथा लेख्ने सुविधा (फर्निचर)	<ul style="list-style-type: none"> • पर्याप्त प्रकाश, उपयुक्त तापक्रम र भेन्टिलेशन साथै ध्वनी नियन्त्रणको व्यवस्था भएको कक्षाकोठा (२२ वर्ग मी.) • कामको प्रकृति अनुसार वयस्क तथा आवश्यकता अनुसार विशेष क्षमता भएका प्रशिक्षार्थीलाई सजिलोसँग बस्न र लेख्न मिल्ने फर्निचरहरू (कम्तिमा २० सेट) • स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको सुनिश्चितता 	
२.	अभ्यासस्थल (प्रयोगशाला, कार्यशाला अथवा कार्यस्थल) र बस्ने तथा लेख्ने सुविधा (फर्निचर)	<ul style="list-style-type: none"> • कामको प्रकृति अनुसार पर्याप्त प्रकाश, उपयुक्त तापक्रम र भेन्टिलेशन साथै ध्वनी नियन्त्रणको व्यवस्था भएको अभ्यासस्थल (क्षेत्रफल कम्तिमा २२ वर्ग मी.) • स्वास्थ्य तथा सुरक्षाको सुनिश्चितता • प्रयोगात्मक अभ्यास गर्दा व्यक्ति पिच्छे सामग्रीहरू • सेतो पाटी अथवा इजेलबोर्ड/पिनबोर्ड र मार्कर/फ्लिपचार्ट पेपर/मेटाकार्ड 	
३.	पिउने पानीको व्यवस्था	पिउने पानीको पर्याप्त व्यवस्था भएको	
४.	शौचालयको व्यवस्था	महिला, पुरुष लगायत सबैको लागि सफा र व्यवस्थित शौचालयको व्यवस्था भएको	
५.	फायर एस्टिङ्गुइसर (Fire Extinguisher) र प्राथमिक उपचार बाक्स	फायर इस्टिङ्गुइसर र प्राथमिक उपचार बाक्सको व्यवस्था र सुलभ पहुँच भएको	
६.	पेशागत सुरक्षा र स्वास्थ्य	<ul style="list-style-type: none"> • प्रत्येक प्रशिक्षार्थीलाई एक-एक सेट व्यक्तिगत सुरक्षा उपकरण र आधारभूत औजार सहितको टुलबक्स • प्राथमिक उपचार किट बाक्स • सुरक्षासँग सम्बन्धित दृष्यसामग्रीहरू 	
७.	प्रशिक्षक	पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिए बमोजिम	
८.	प्रशिक्षार्थी	पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिए बमोजिम	
९.	औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू	पाठ्यक्रममा निर्धारण गरिए बमोजिम	
१०.	कार्यस्थलमा व्यावहारिक सीपको प्रयोग	वास्तविक कार्यक्षेत्रमा क्षमता/सीपको प्रदर्शन गर्ने गरी भ्रमण (Industry exposure) को व्यवस्था गरिएको	
११.	मूल्यांकन	<ul style="list-style-type: none"> • सबै योजनाका लागि मूल्याङ्कन मानक • योजना अनुसारको मूल्याङ्कन प्रणाली 	

आभार Acknowledgements

यो पाठ्यक्रम निर्माण/परिमार्जन गर्न आफ्नो बहुमूल्य समय र विशेषज्ञता प्रदान गर्नु हुने उद्योग व्यवसाय, तालिम प्रदायक संस्था तथा अन्य निकायहरूका तपसिलमा उल्लेखित दक्षकर्मि/विशेषज्ञ प्रतिनिधिहरूप्रति यस प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछ।

क्र.सं.	नाम	संस्था/निकाय	सम्पर्क नं.
१.	Khemraj Kafle	Purano Godhabari, Balaju	९८४१०१९८२०
२.	Ramji Sapkota	Ampipal-1, Gorkha	९८४३६७२०९९
३.	Sita Lama	Konjyom-01, Lalitpur	९८४१४७१७५३
४.	Sapana Gurung	Technical Training & Research Inst. & Basu Secondary School	९८२३१३३०२६
५.	Uma Devi Shrestha	Agriculture knowledge Centre	९८४२०६१९०४
६.	Kaladhar Gaire	Lokanthali, Bhaktapur	९८६९६४७१९९
७.	Anup Neaupane	Ganeshman Memorial PTI, Chandragiri	९८५११९०८२४
८.	Krishna Poudel	IAAS	९८६३६४६९३६
९.	Mahesh Poudyal	Dakchyata	९८४२७९३०२०

त्यसैगरी यो पाठ्यक्रम निर्माणमा शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, यूएनडिपी नेपाल तथा स्किल्स परियोजना, ब्रिटिश काउन्सिल द्वारा व्यवस्थित दक्षता परियोजना तथा युरोपियन यूनियनबाट प्राप्त प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोगका लागि समेत प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछ।

Council for Technical Education and Vocational Training (CTEVT)

Madhyapur Thimi-17, Sanothimi, Bhaktapur, Nepal

P.O.Box No. 3546, Kathmandu, Tel#6630408, 6630769, 6631458,

Web: <http://www.ctevt.org.np>

Email: curriculum@ctevt.org.np, info@ctevt.org.np